Messan på Swenska Handbok.

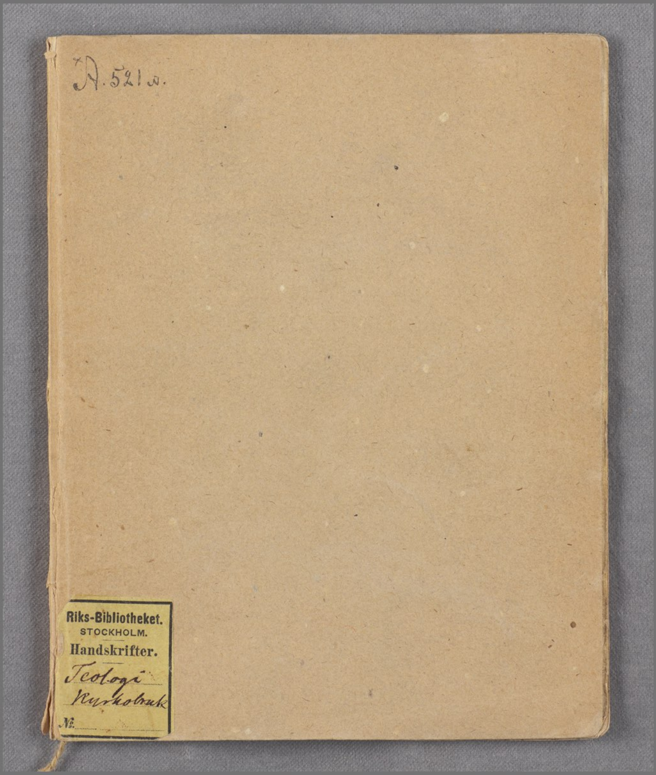

Handskrift // HS / A521a

Tillkomstår 1586
Digitaliserad år 2020

National Library of Sweden

Messan på Swenska Handbok.

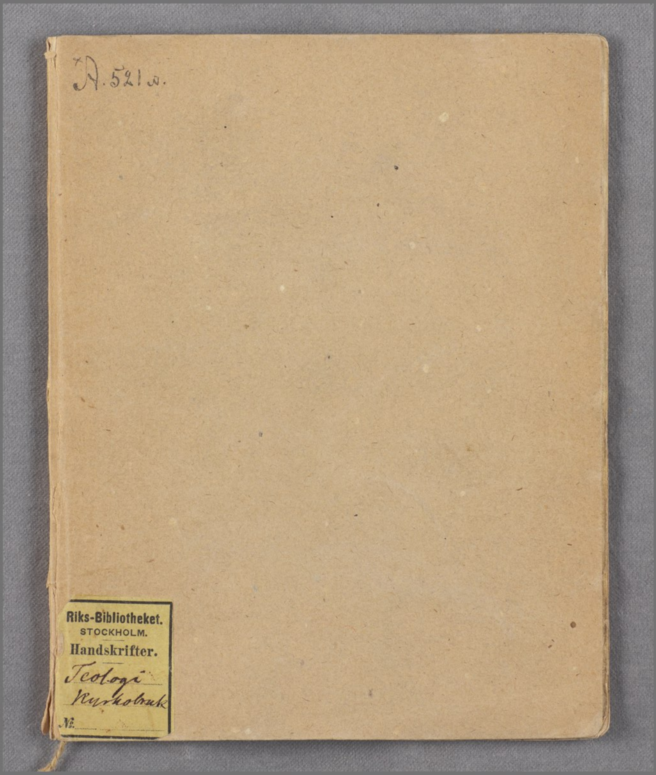

Handskrift // HS / A521a

Tillkomstår 1586
Digitaliserad år 2020

KUNGL. BIBLIOTEKET
National Library of Sweden

HS / A521a -

A.521 a.

Riks-Bibliotheket.
STOCKHOLM.
Handskrifter.
Teologi
Kyrkobruk
№.

HS / A

Introitus i Messonne.

Först een Loffsång på Swensko. Sedhan Kyrie. illo finito cantetur Pfatio: Herren wari mz idher. Postea Collecta.
Epistlen begynnes så: Thetta efftersölliande ordh schrifwer Sancte Päwel Apostol till the Romare. Graduale.
Evangelium begynnes så: Thetta helgha Evangelium schrifwar S. Johannes Evangelista. Sermo. Credo.
Ther effter begynnar presten Praefationem, så ljudandes.

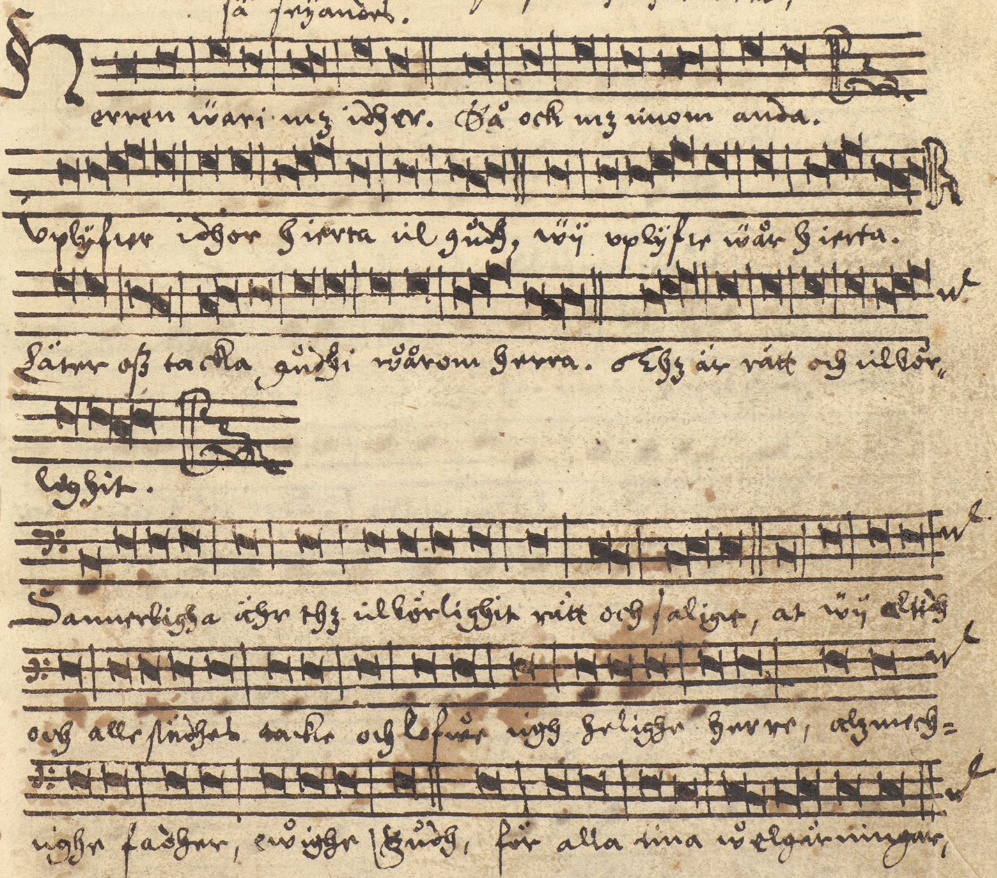

från ett ex. af Handboken 1586

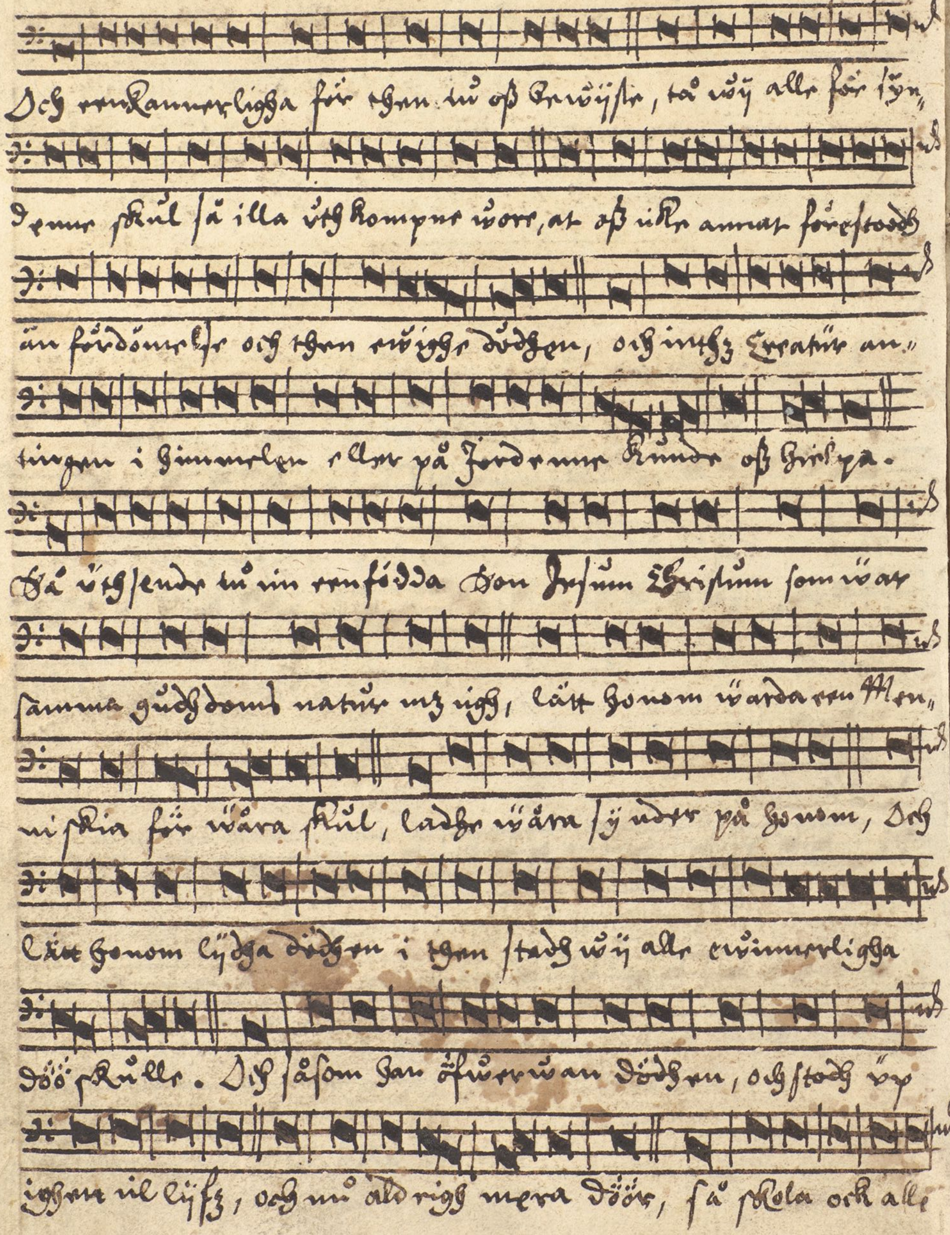
Och enkannerligha för then tu oß bewijste, tå wij alle för syn-
denne skul så illa uthkomne worre, at oß ikke annat förestodh
än fördömelse och then ewighe dödhen, och ingh Creatur an-
tingen i himmelen eller på Jordenne kunde oß hielpa.
Så uthsende tu tin enfödda Son Jesum Christum som war
samma gudhdoms natur medh tigh, lätt honom warda en Men-
niskia för wåra skul, ladhe wåra synder på honom, Och
lätt honom lijdha dödhen i then stadh wij alle ewinnerligha
döö skulle. Och såsom han öfwerwan dödhen, och stodh vp
ighen til lijfz, och nu aldrigh mera döör, så skola ock alle

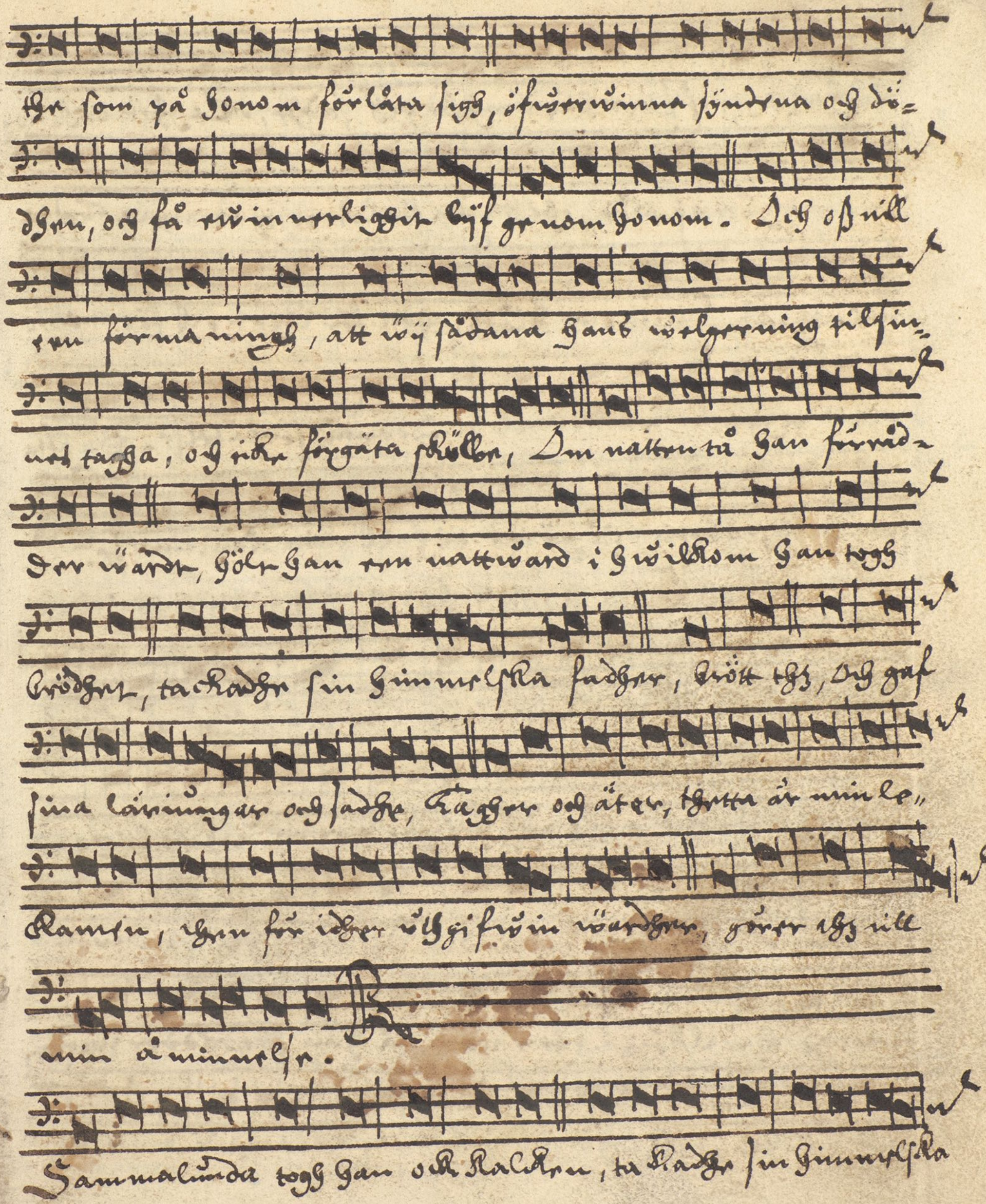
the som på honom förlåta sigh, öfwerwinna syndena och dö=
dhen, och få ewinnerligit lijf genom honom. Och oß will
the förmaningh, att wij sådana hans wälgerning tilsin=
net tagha; och icke förgäta skölle, Om natten tå han förråd=
der wardt, höll han een nattward i hwilkom han togh
brödhet, tackadhe sin himmelska fadher, brött thz, och gaf
sina lärjungar och sadhe, Tagher och äter, thetta är min le=
kamen, then för idher uthgifwin wardher, görer thz uti
min åminnelse.
Sammalunda togh han och kalken, tackadhe sin himmelska

fadher, och gaf sina lärjungar och sadhe, Taghen och
dricker här af alle, thetta är Kalken thet nyia Testa,
mentzens i minom blodh, then för idher och för man,
gom vthgutin warder til syndernas förlåtelse. Så ofta
som i thet gören, så görer thet til min åminnelse.

Een annor kortare Præfatio:

Sannerligha är thet tilbörlighit rätt och saligt, at wij al,
tijdh och allstädhes tacke tigh helighe Herre, Alzmechtighe
fadher, ewighe gudh, genom Jesum Christum wår
Herra, hwilken i then natt, tå han förrådder wardt,
togh brödhet, tackadhe sin Himmelska fadher, bröt thet,

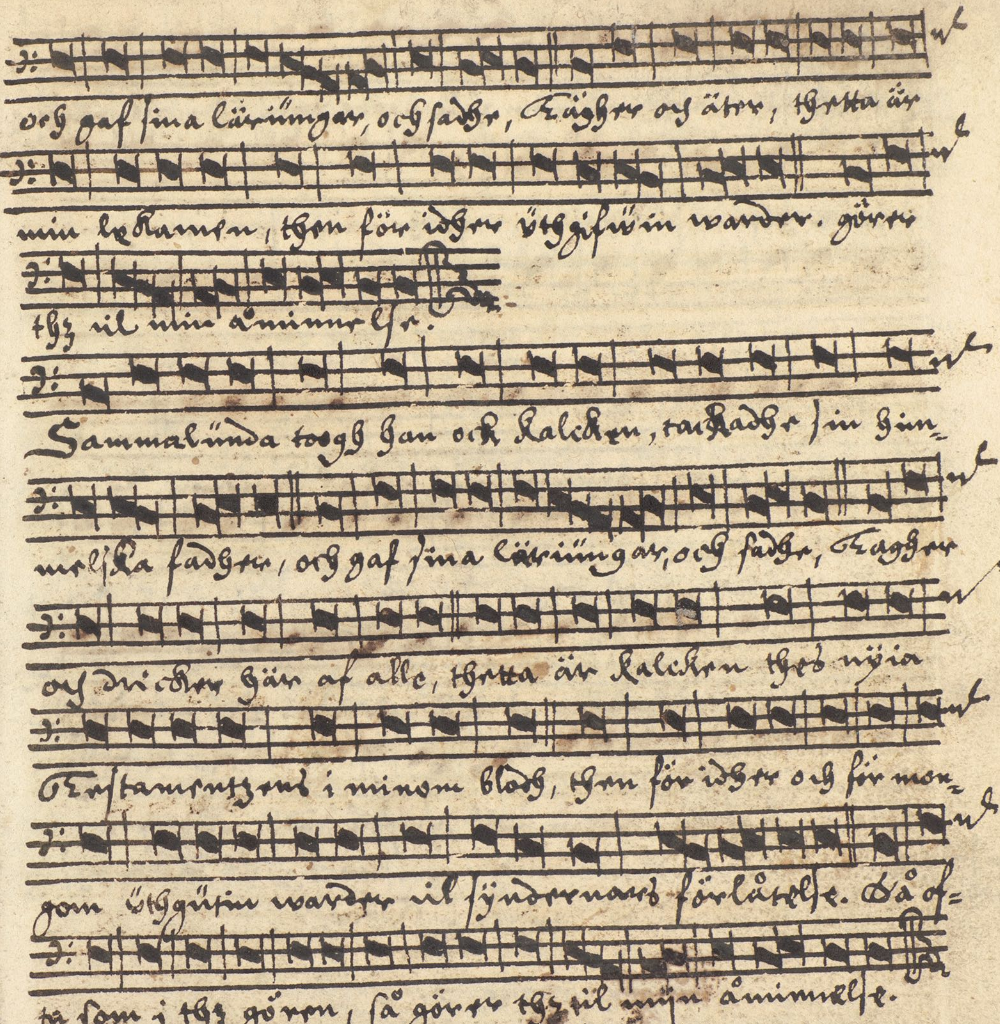

Sedhan siunges Sanctus.

Heligh, Heligh, Heligh Herre güdh zebaoth. fülle är him-
lanar och iorden af thinne härlighz, Osianna i Hög-
dhenne. wälsignat wäre han som kommer i Herrans
Namen, Osianna i högdenne.

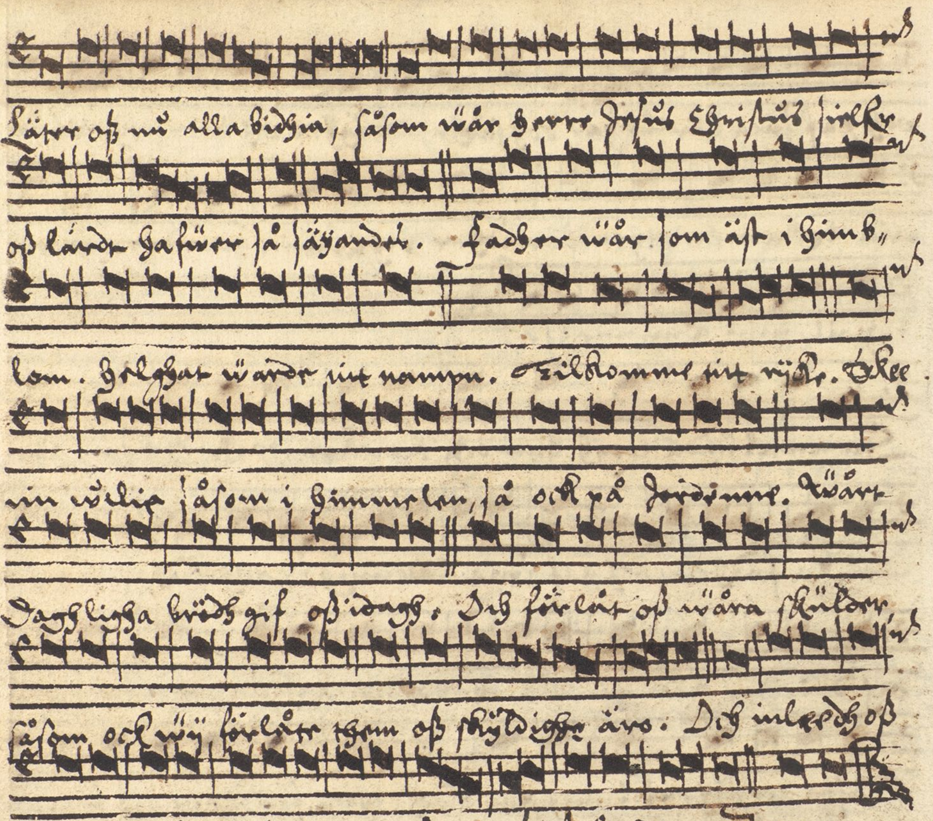

icke vthi frestelse. vthan frels oss ifrå ondo. Amen.

Här siunges Brudhe Messan.

Sedhan wänder presten sigh til folcket och sägr

Herrans fridh wari medh idher.

Så ock medh tinom anda.

Så siunges Agnus Dei.

Ther näst wänder han sigh till folcket och gör them
thenna förmaningh, om honom så synes, och
tijdhen thet tilstädher.

Käre wänner, efter här begås Christi Nattwards, och
vthspijsas hans wärdigha lekamen och dyra blodh, är
nådhelighit

rådhelighit (som Sancte Påwel oss lärer) att wij hwar
i sin stadh, bepröfwe oss sielfwa, och så äte af thetta brödh
och dricke af thenna Kalck. Och pröfwe wij oss tå rätt=
ligha, När wij besinne wår brott och synder, hunger och
törste rättferdigheten och syndernas förlåtelse, then oss i thetta
Sacrament tilbudhin warder, Och achte här efter bettra
oss, wända igen af synderne, och lefwa uthi itt gott och rätt=
ferdigt lefwerne. Thy hafwer ock wår Herre synderlan=
nerligha befalt at bruka thetta Sacramentet sigh til åmin=
nelse, Thz är, at man här mz ihogkommer hans wärdigha
dödh och blodz uthgiutelse, och betenker, och troor fulleligha,
at thz til wåra synders förlåtelse skedt ähr. Ther=
före om wij äthe af thetta brödh, och dricke af thennakalck,
mz een sådana fast troo til the ordh, som wij här höre, at
Christus är dödh, och hans blodh uthgutin för wåra synder,
få wij och så förwisso syndernars förlåtelse, och undwij=
ke thet mz dödhen, som syndenes löön är, och fåå en
ewinnerlighit lijf mz Christo. Thz unne oss allom gudh
fadher och son och then helighe ande. Amen.

Sedhan beräcker han folket mz brödhet och säger.

Wårs Herres Jesu Christi lekamen bewarer tin siäl til
ewinnerlighit lijf.

Sedhan mz Kalken, sighiandes.

Wårs Herres Jesu Christi blodh bewarer tin siäl ewinner=
lighit lijf.

Sedhan siungz nogon psalm.

Sedhan wänder han sigh til folket, och sägher.

Herren wari mz idher.

Så ock mz tinom anda.

Läter oss bidhia.

O Herre Alzmechtighe gudh, som hafwer lätit oss i tin Sacrament delachtighe warda, wij bidie tigh, at tu läter oss ock så medh tigh och all tin vthkoradhe helghon vthi tina ewigha ähro och härligheet delachtighe warda, genom wår Herra Jesum Christum tin Son som lefwer och regnerar medh tigh och them helgha anda vthi een gudhdom, af ewigheet till ewigheet. Amen.

Wij tacke tigh Alzmechtighe ewighe fadher som thenna helgha och helsosamma Nattwardern, genom tin Son Jesum Christum för wåra synder stichtat hafwer, Och bidie tigh, at tu wille förläna oss tina helgha nådh, till at så begå häär medh tin åminnelse, att wij måghe lära besinna, hwadh tu för wåra synder giordt hafwer, genom samma tin Son &c.

O Alzmechtighe ewighe gudh wår käre himmelske fadher, tu som altidh hafwer bewijst oss tina godheet och barmhertigheet, gif oss tin fattighe barn nådhena, till at så begå och bruka tin helgha Sacramente, att wij måghe vndfå the andeligha godha som the medh sigh hafwa, genom tin Son Jesum Christum wår Herra. Amen.

Wij tacke tigh Alzmechtighe gudh, at tu oss genom thenna helsosamma gåfwo wederquecht hafwer, och bidhie tina barmhertigheet, att tu läter oss thet komma till godho och wåra troos förökelse, och at wij altijdh ibland oss inbyrdes måghe hafwa een brinnande kärlek, genom Jesum Christum wår Herra Amen.

O tu ädla Jesu Christe, som oss till thenna Nattwardem kallat hafwer, wij tacke tigh af alt hiertä

at tu oss

at nu oss ther till förstånd och wilia gifwit hafwer,
wij tacke tina barmhertigheet, att tu oss medh troo och
kärleek vplyst hafwer, oss medh tigh sielf spijsat, medh
tin gudhdom vpfylt och kringhwerfdt hafwer. O
elskelighe Jesu, blif när oss, ty wij gifwe oss i tina
händer, och förlåte oss på tigh, att wij må blifwa
ewinnerligha medh tigh. Amen.

Then wänder han sigh om och sägher.

Herren ware medh idher.

Så och medh tinom anda.

Tackom och lofwom Herran.

Gudhi ware tack och lof.

Nu sägher han.

Böyer idher hierta till gudh, och anammer wälsig-
nelse.
Herren wälsigne oss och bewäre oss, Herren vplyse
sitt ansichte öfwer oss, och ware oss nådhelig, Her-
ren wende sitt ansichte till oss och gifwe oss en
ewigh fridh, I Namen Gudh fadhers, och Sons, och
then helgha Andas. Amen.

Kyrie Dominicale.

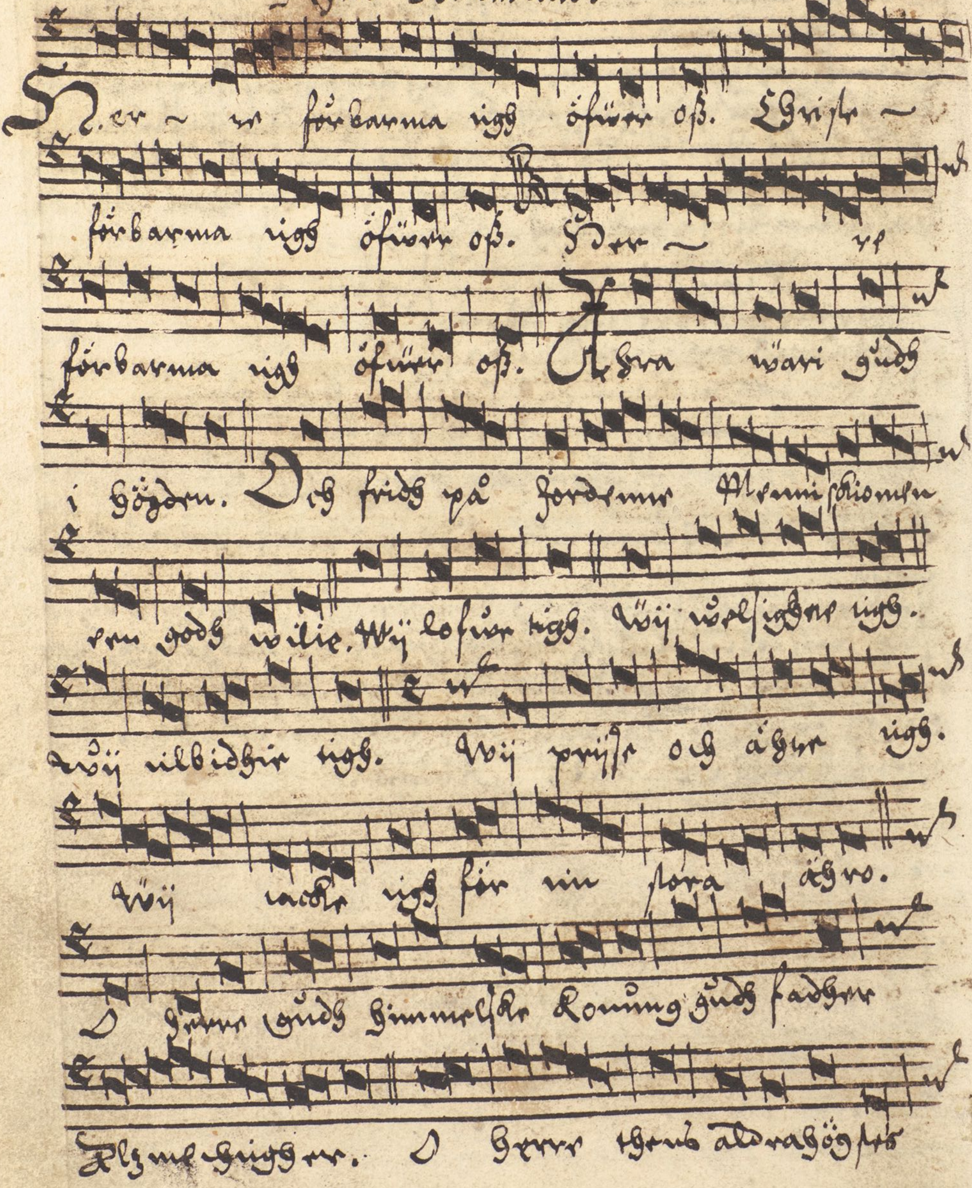

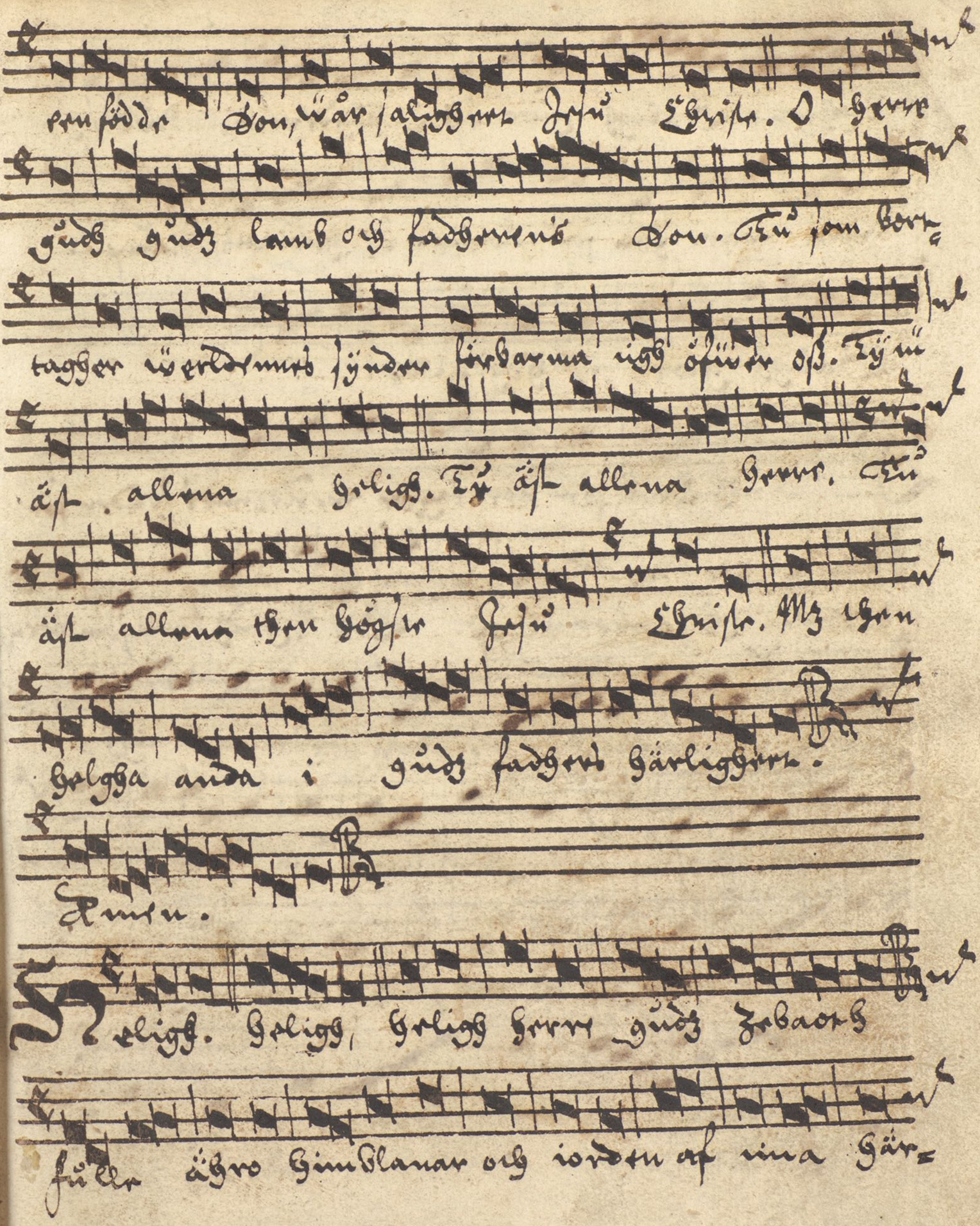
ren födde Son, wår salighet Jesu Christe. O Herre
gudh gudz lamb och fadhrens Son. Tu som bort-
tagher werldennes synder förbarma igh öfwer oss. Tu
äst allena helig. Tu äst allena Herre. Tu
äst allena then högste Jesu Christe. Mz then
helgha anda i gudz fadhers härligheet.
Amen.
Heligh. Heligh, Heligh Herre gudz Zebaoth
fuller äro himblanar och iorden af tina här-

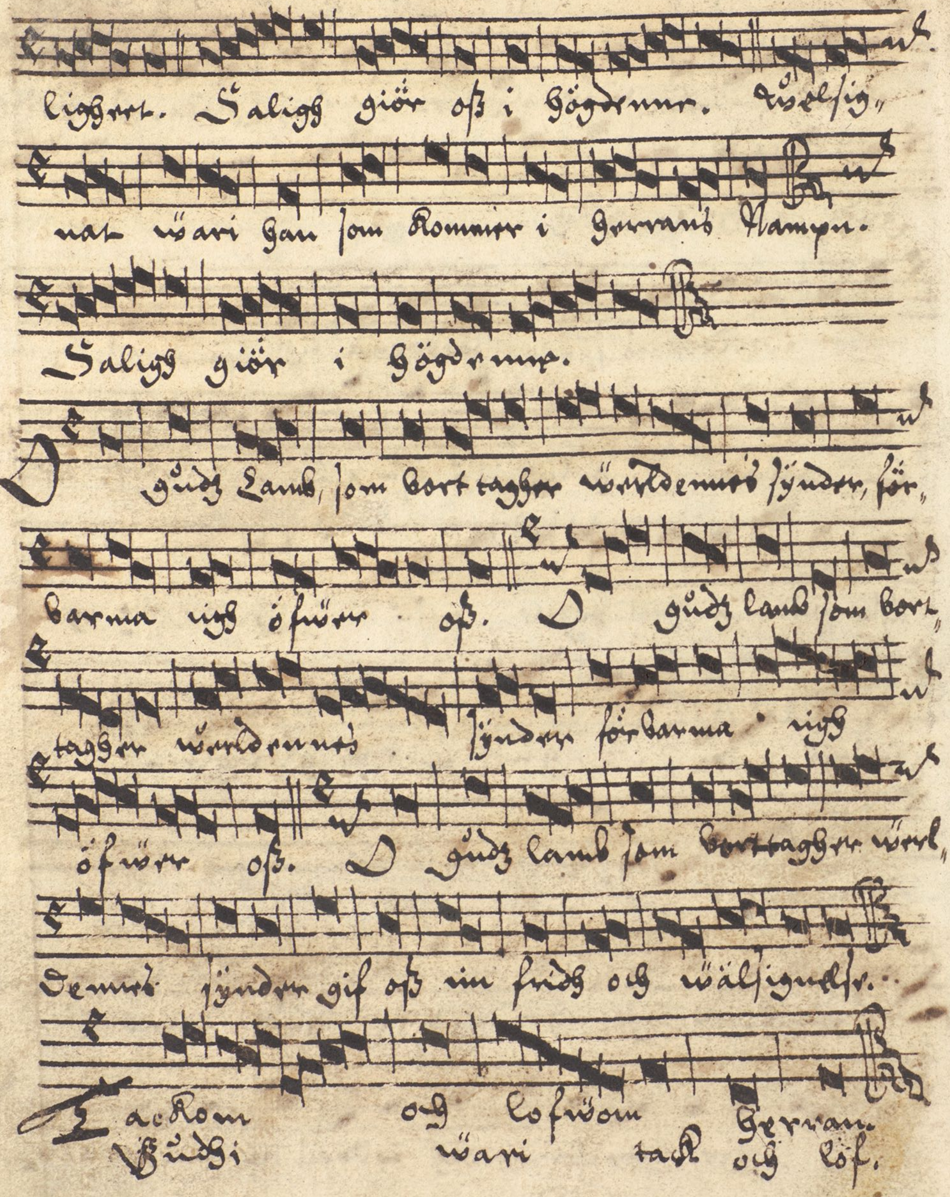
ligheet. Saligh giör oß i höjdenne. Wälsig-
nat wari han som kommer i herrans Nampn.
Saligh giör i höjdenne.
O gudz Lamb, som bort tagher werldennes synder, för-
barma igh öfwer oß. O gudz lamb som bort-
tagher werldennes synder förbarma igh
öfwer oß. O gudz lamb som borttagher werl-
dennes synder gif oß in fridh och wälsignelse.
Tackom och lofwom Herran
Gudhi wari tack och löf.

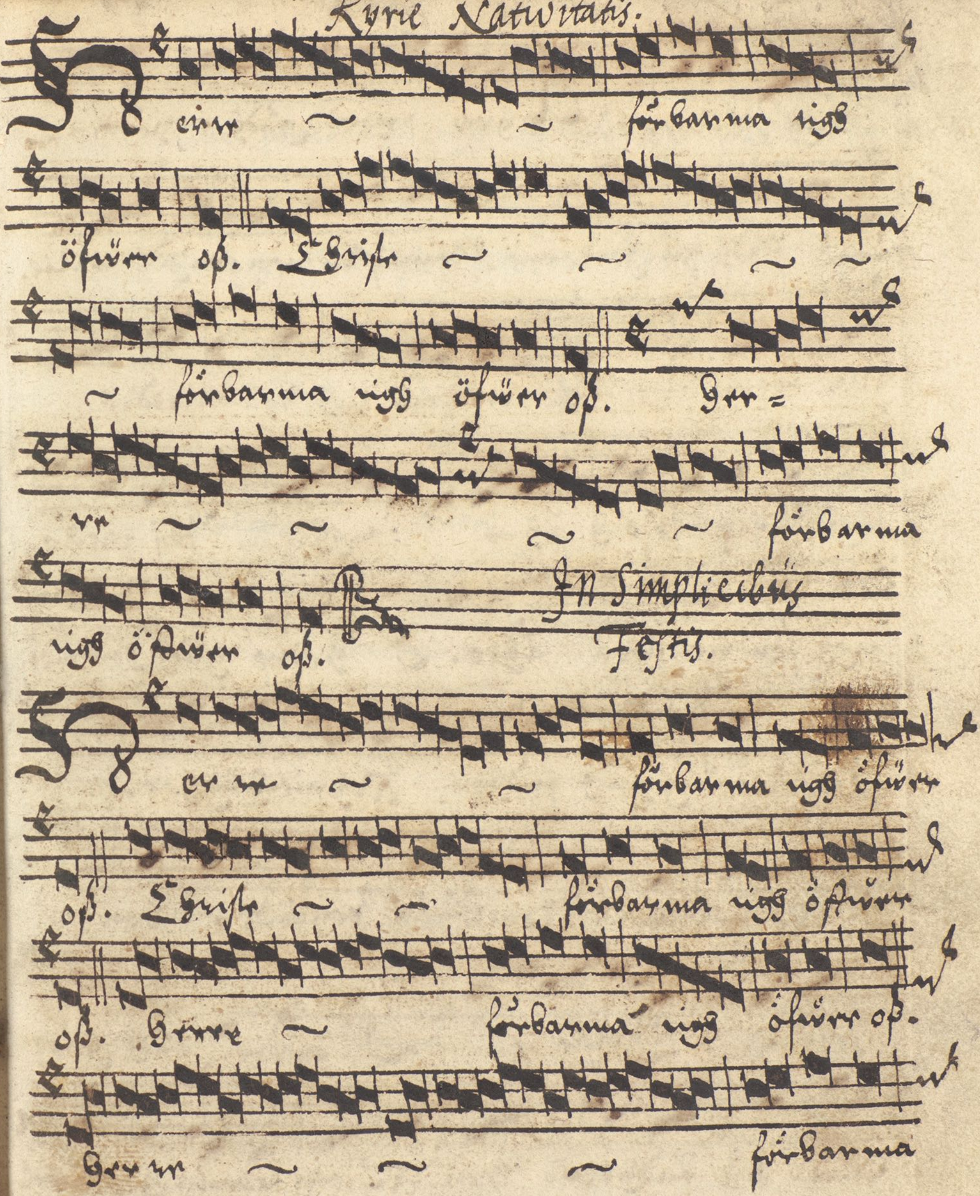
Kyrie Nativitatis.
Herre ~ ~ förbarma tigh
öfwer oss. Christe ~ ~ ~ ~
~ förbarma tigh öfwer oss. Her=
re ~ ~ ~ ~ förbarma
tigh öfwer oss.
In Simplicibus Festis.
Herre ~ ~ förbarma tigh öfwer
oss. Christe ~ ~ förbarma tigh öfwer
oss. Herre ~ förbarma tigh öfwer oss.
Herre ~ ~ ~ förbarma

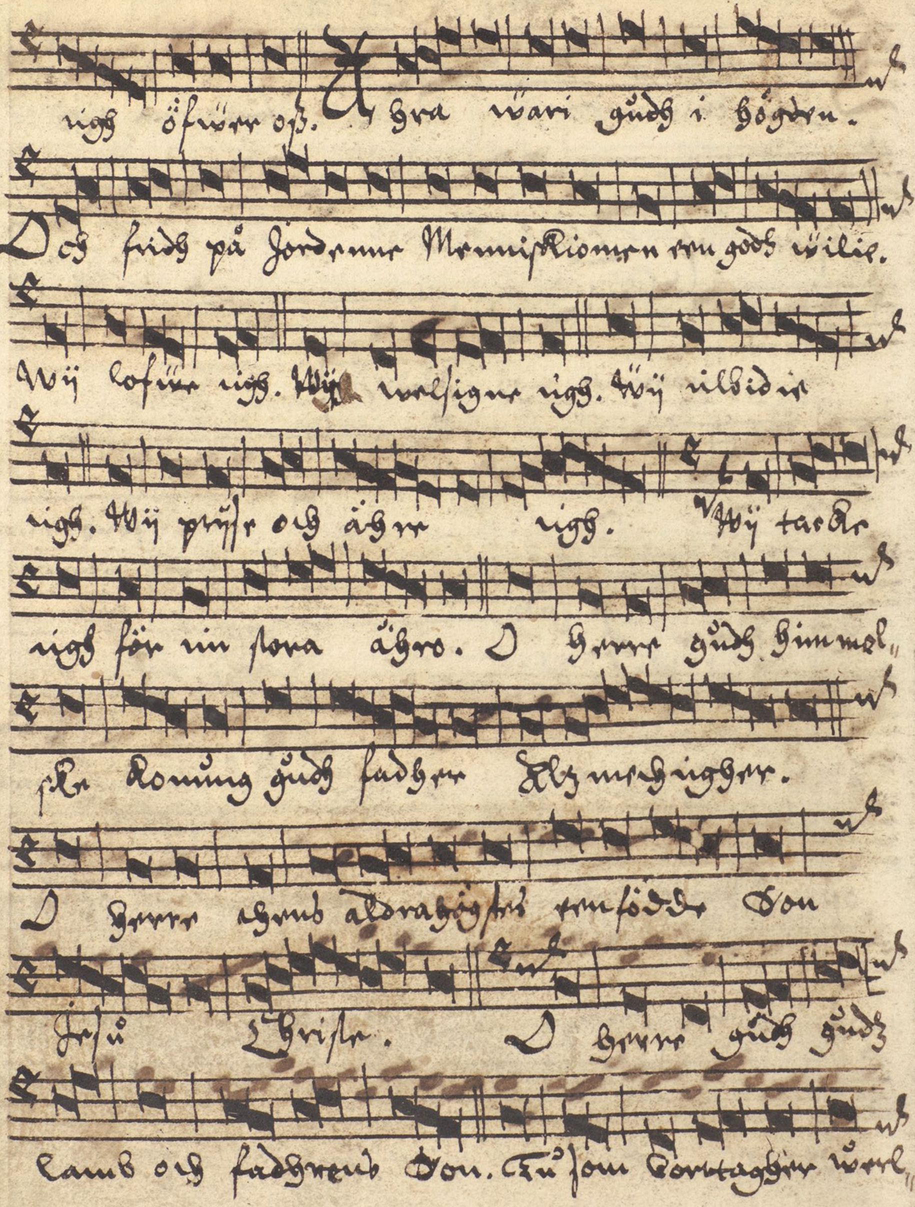
igh öfwer oss. Ähra wari gudh i högden.
Och fridh på jordenne Menniskiomen en godh wilie.
Wij lofwe igh. Wij welsigne igh. Wij tilbidie
igh. Wij prisse och ähre igh. Wij tacke
igh för tin stora ähro. O Herre gudh himmel
ske Konung gudh fadher Allzmechtigher.
O Herre then aldrahögste enfödde Son
Jesu Christe. O Herre gudh gudz
Lamb och fadhrens Son. Tu som borttagher werl

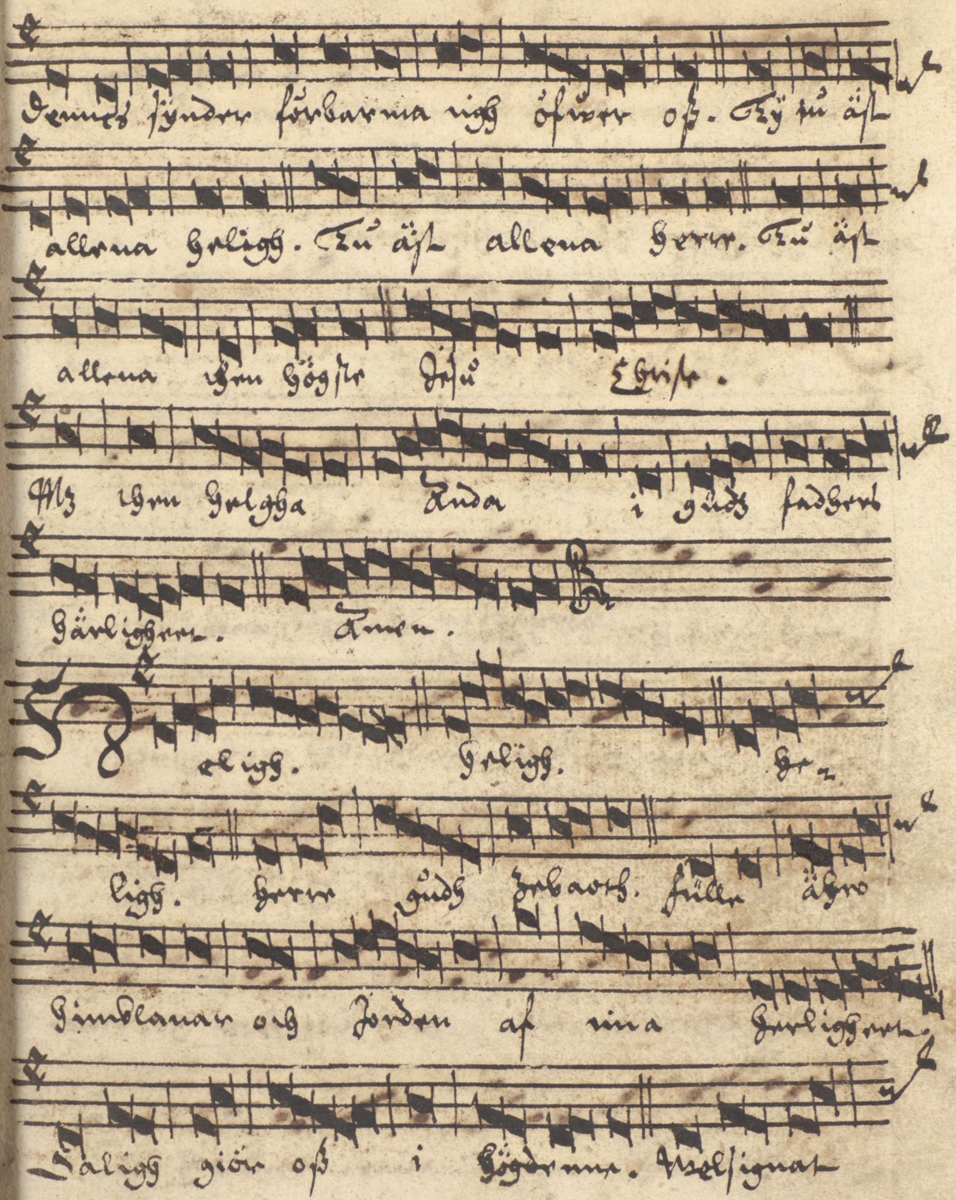
dennes synder förbarma tigh öfwer oß. Ty tu äst
allena helig. Tu äst allena Herre. Tu äst
allena then högste Jesu Christe.
Mz them helgha anda i gudz fadhers
härligheet. Amen.
Helig. Helig. He-
lig. Herre gudh Zebaoth. fuller ähro
himlanar och Jorden af tina härligheet.
Saligh giör oß i högdenne. Welsignat

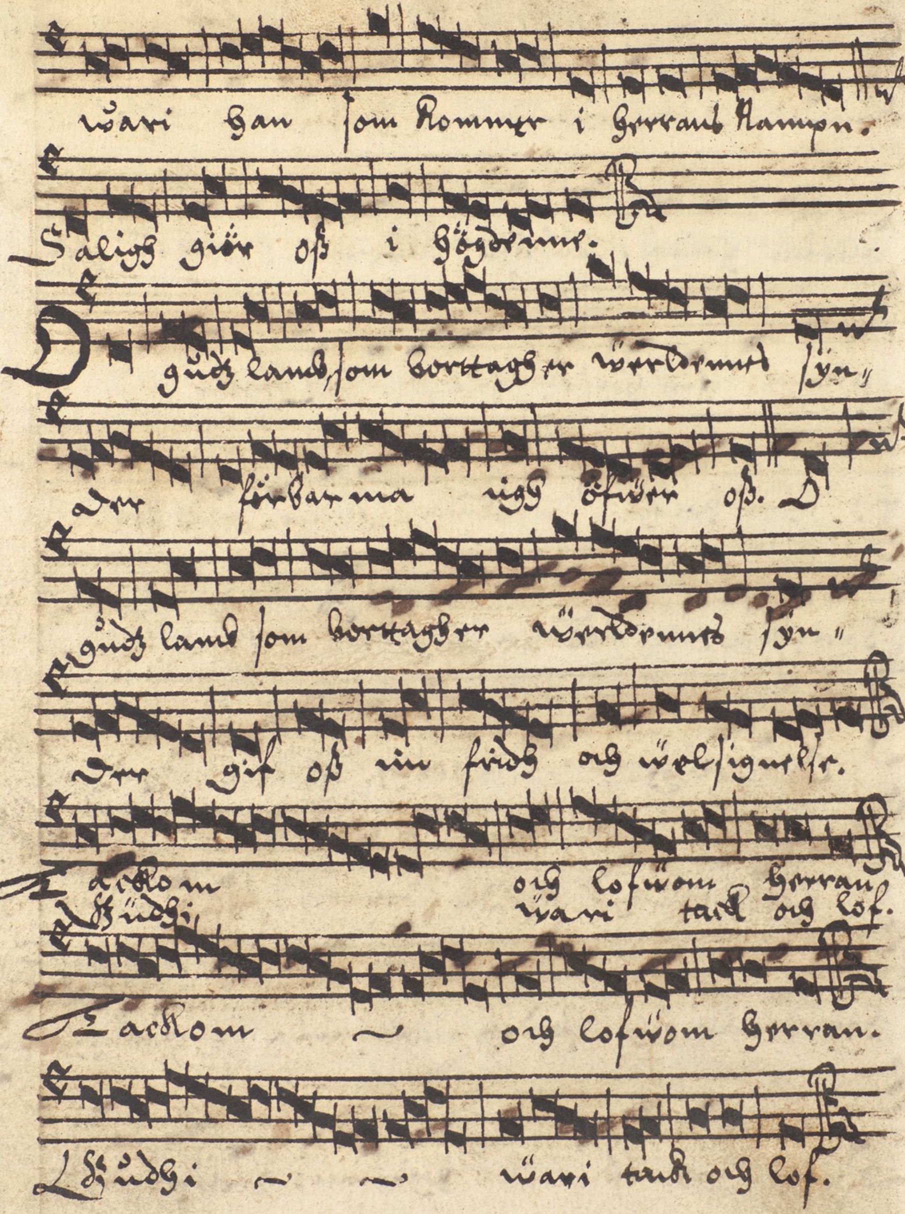
wäri han som kommer i Herrans Nampn.
Saligh giör oß i Högdenne.
O Gudz Lamb, som bortagher werldennes syn,
Fader förbarma igh öfwer oß. O
Gudz Lamb som bortagher werldennes syn,
Fader gif oß ein fridh och welsignelse.
Tacklom och lofwom Herran
Gudhi wari tack och lof.
Tacklom och lofwom Herran.
Gudhi wari tack och lof.

Kyrie Paschæ.

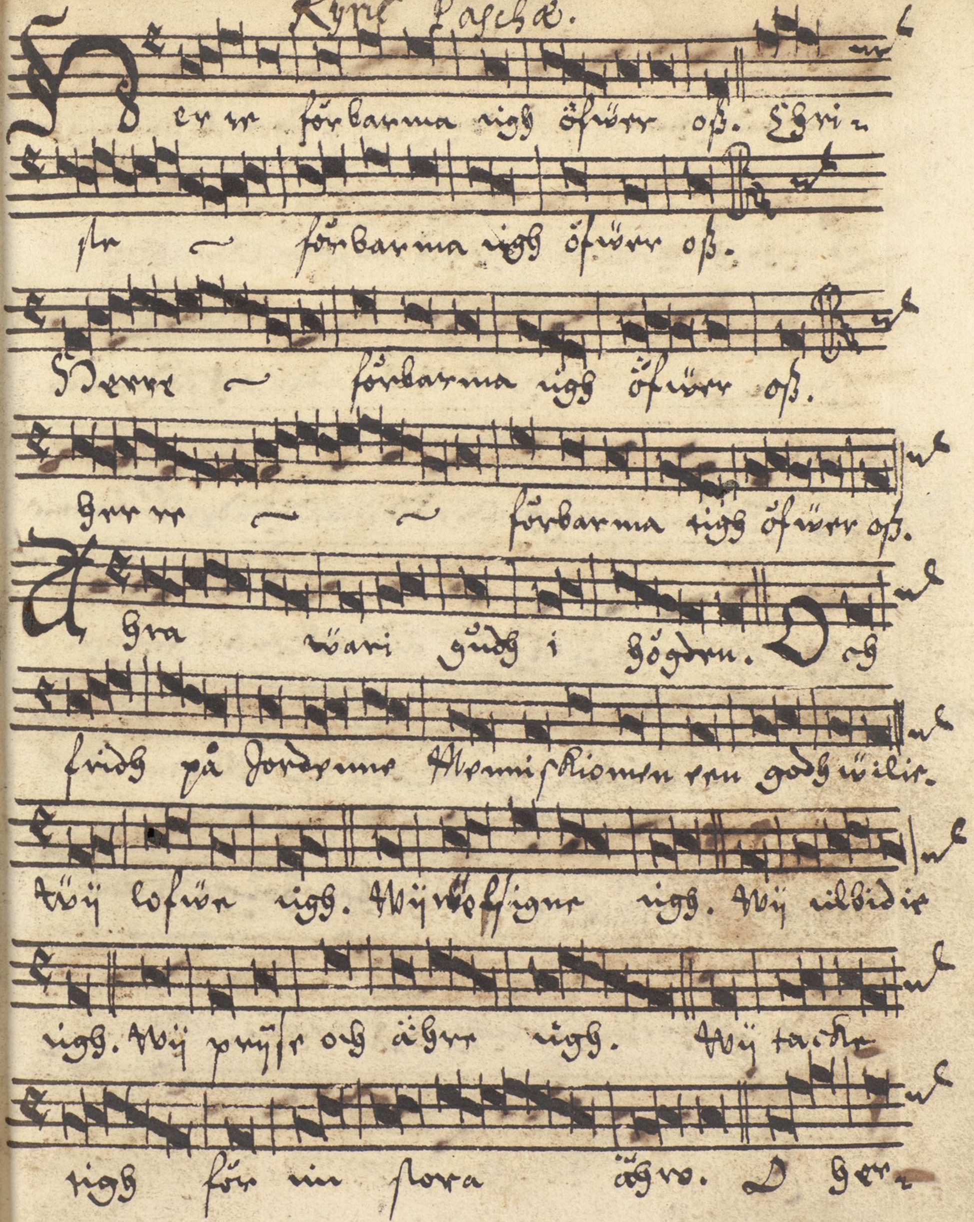

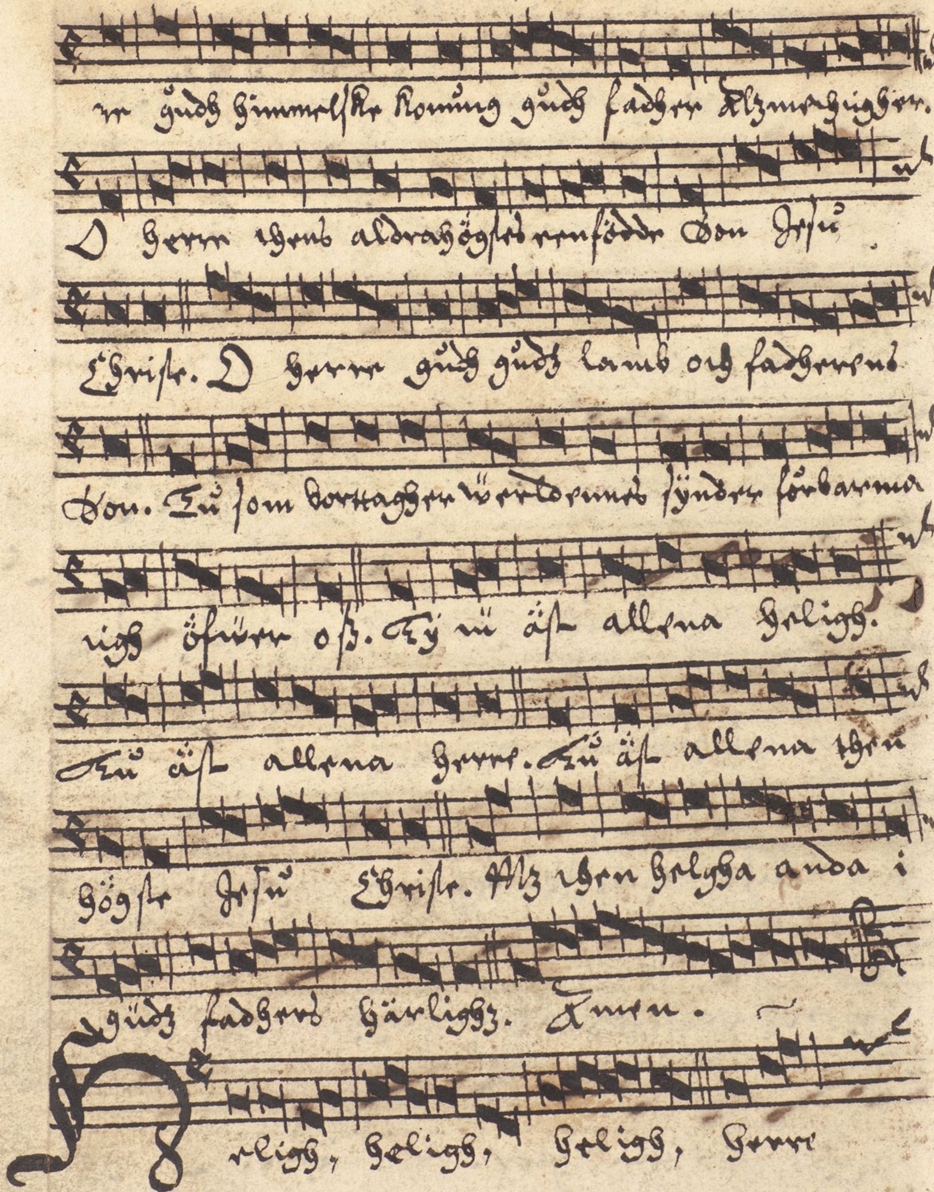
er gudh himmelske konung gudh fadher alzmechtigher.
O herre then aldrahögste enfödde Son Jesu
Christe. O herre gudh gudz lamb och fadherens
Son. Tu som borttagher werldenes synder förbarma
tigh öfwer oss. Ty tu äst allena heligh.
Tu äst allena herre. Tu äst allena then
högste Jesu Christe. Medh then helgha anda i
gudz fadhers härligheet. Amen.
Heligh, heligh, heligh, Herre

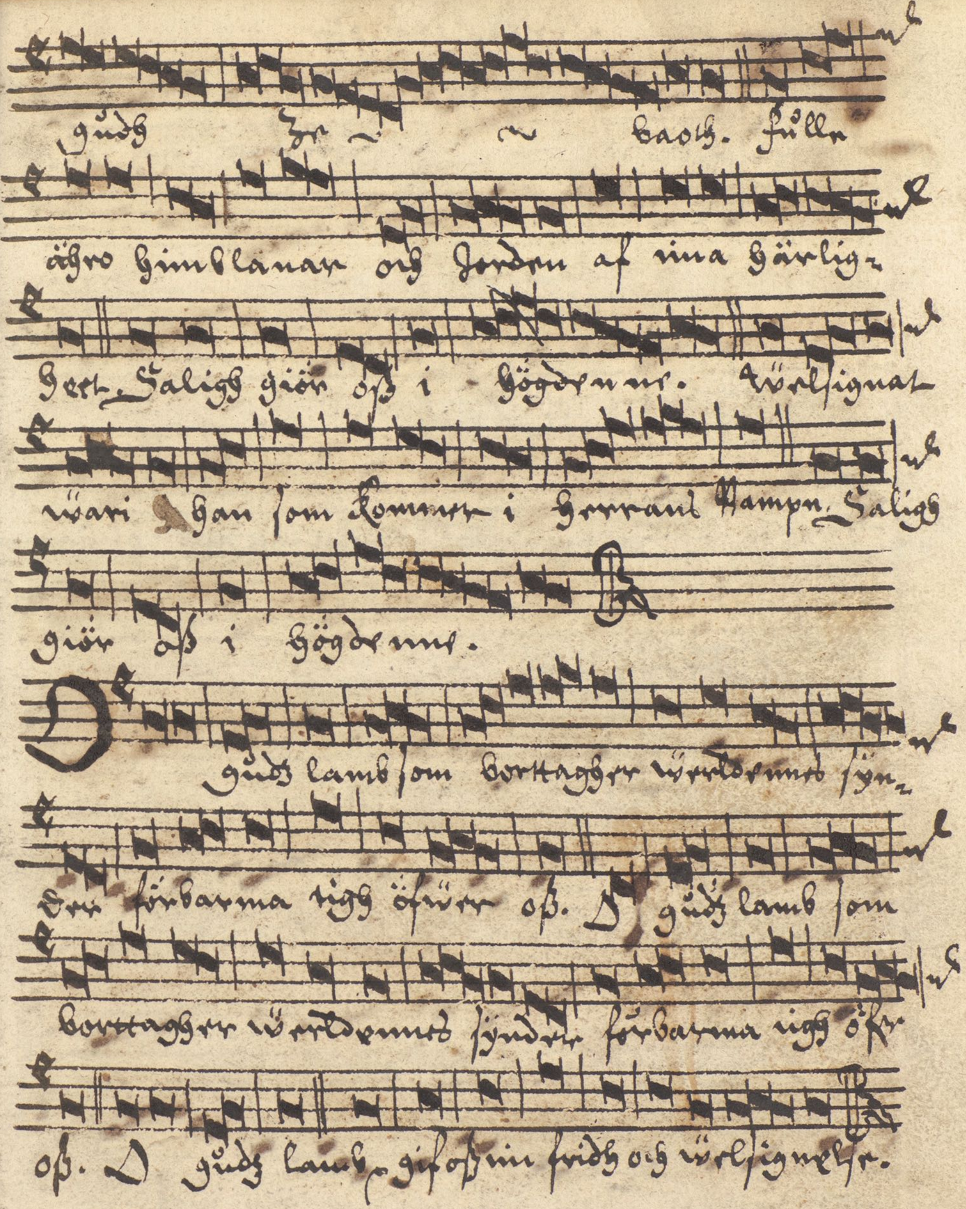
gudh Ze ~ ~ baoth. fulle
äro himblanar och jorden af tina härlig-
heet. Saligh giör oss i högdenne. wälsignat
wari han som kommer i Herrans Nampn. Saligh
giör oss i högdenne.
O gudz lamb som borttagher werldennes syn-
der förbarma tigh öfwer oss. O gudz lamb som
borttagher werldennes synder förbarma tigh öfr
oss. O gudz lamb, gif oss tin fridh och wälsignelse.

Kyrie Pentecostes.

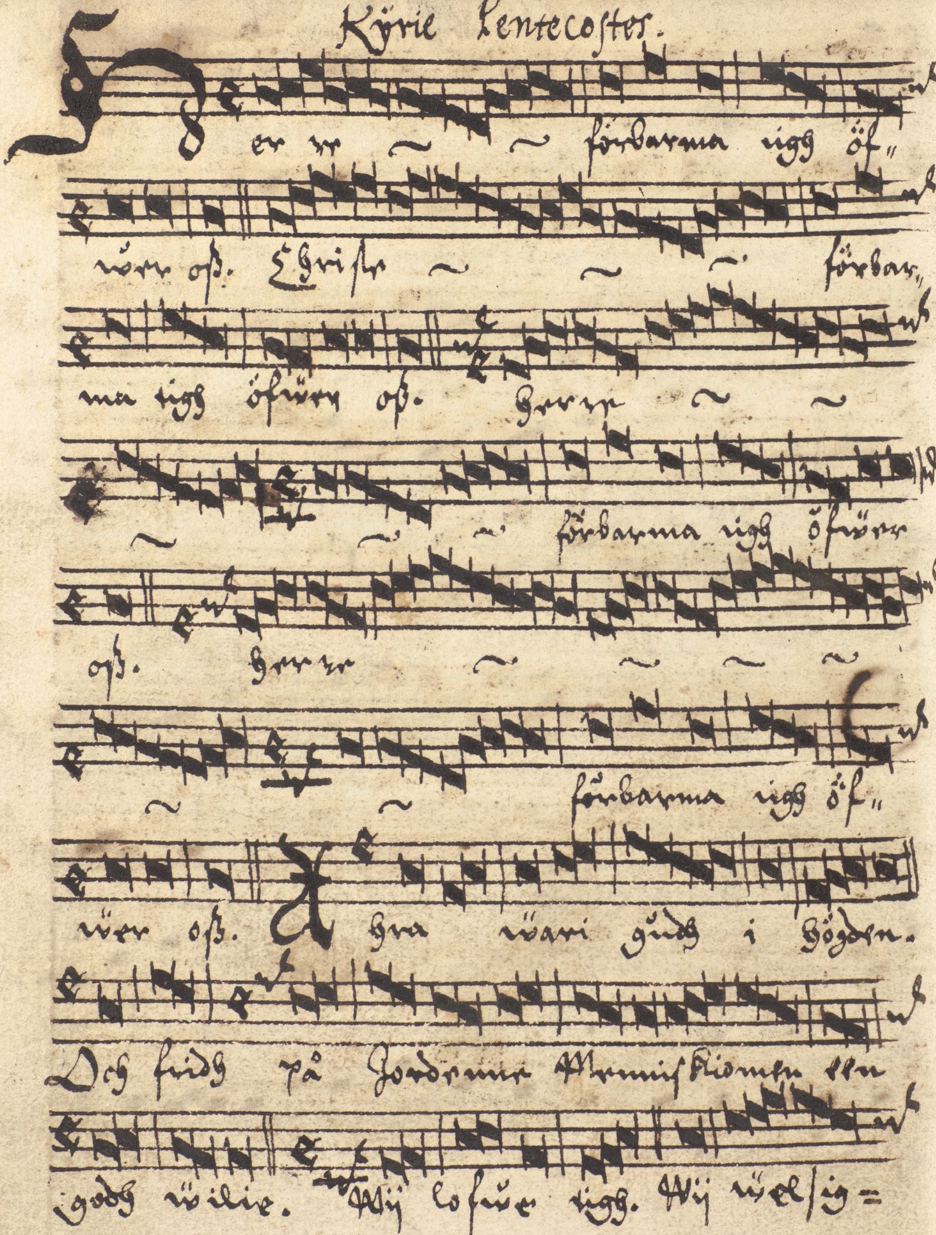

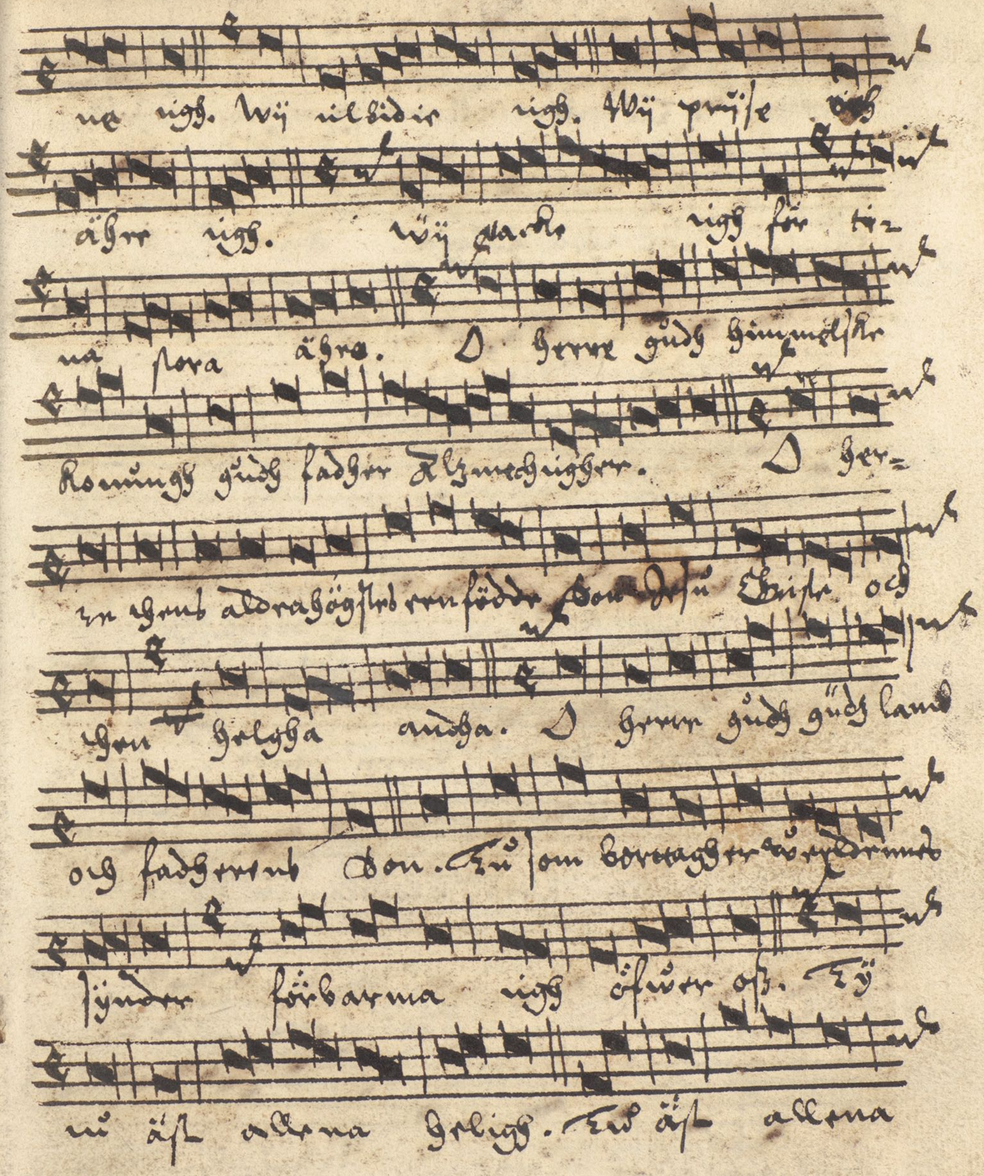
ne tigh. Wij tilbidie tigh. Wij prise och
äre tigh. Wij tacke tigh för ti-
na stora ära. O Herre Gudh himmelske
Konungh Gudh fadher Alzmechtigher. O Her-
re then aldrahögste enfödde Son Jesu Christe och
then helgha andha. O Herre Gudh Gudz Lamb
och fadherens Son. Tu som borttagher werldenes
synder förbarma tigh öfwer oss. Ty
tu äst allena helig. Tu äst allena

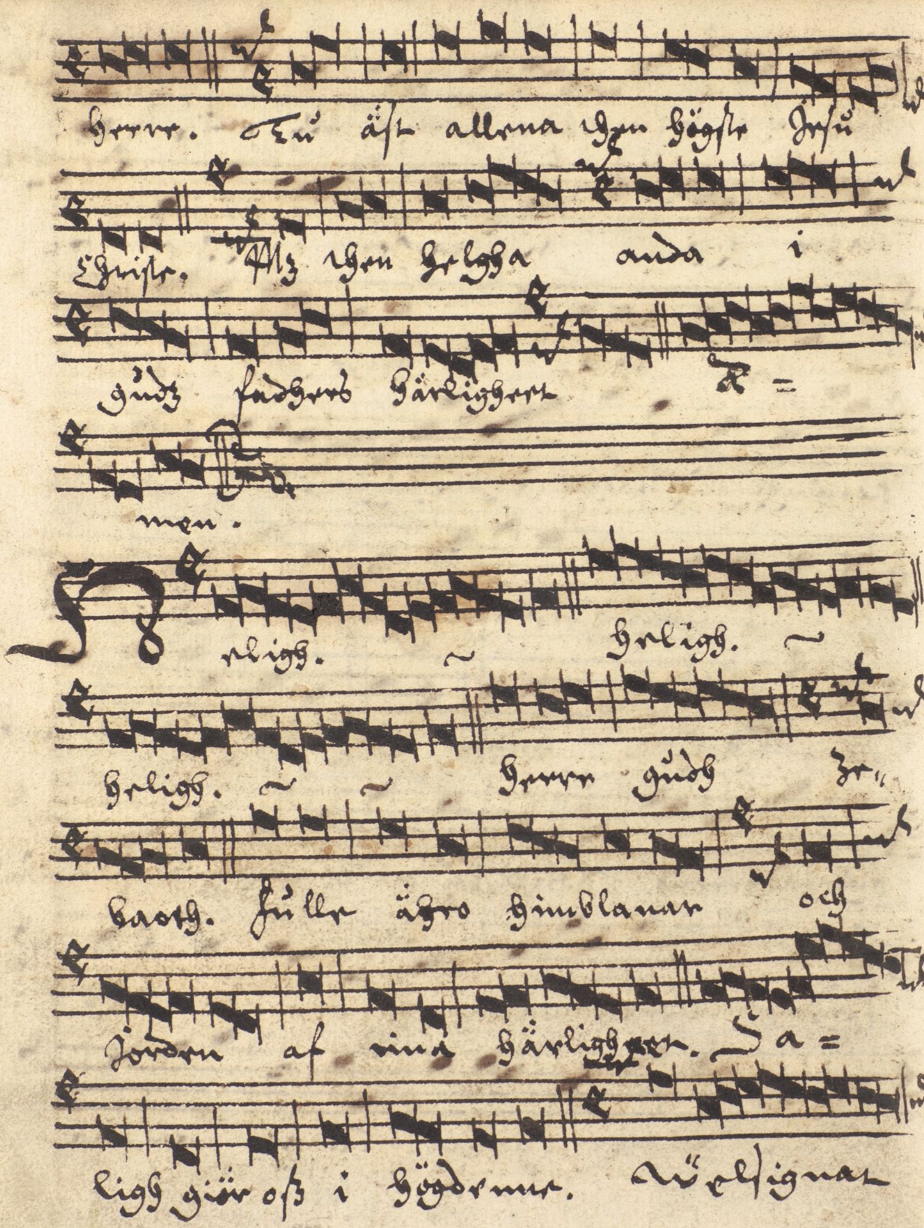
Herre. Thu äst allena then högste Jesu
Christe. Medh then helgha anda i
gudz fadhers härligheet A=
men.
Helig. ~ Helig. ~
Helig. ~ ~ Herre gudh Ze=
baoth. Fulle äro himblanar och
jorden af tina härligheet. Sa=
ligh giör oß i högdenne. Welsignat

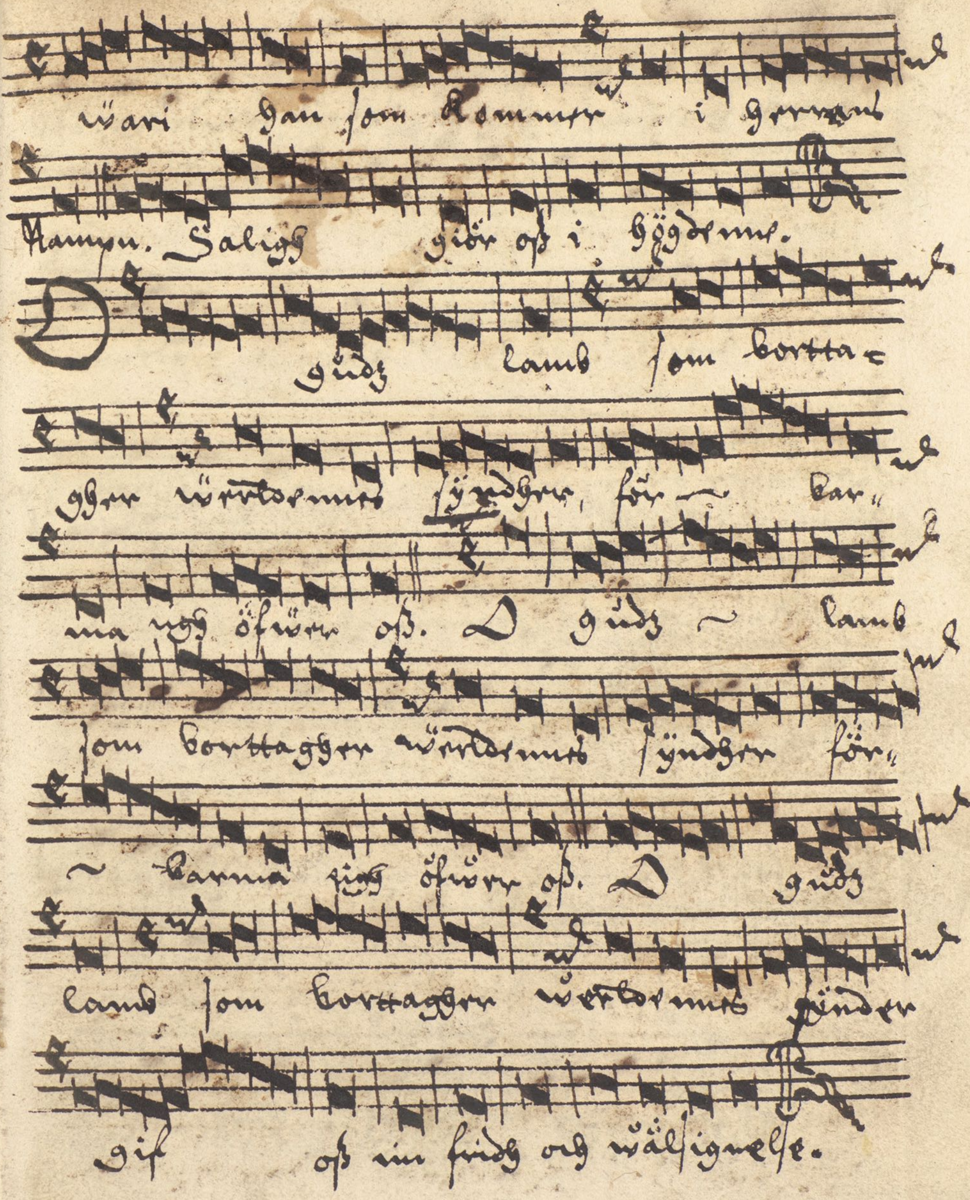
wari han som kommer i herrans
namn. Saligh giör oss i höjdene.
O gudz lamb som bortta-
gher werldennes syndher, för- bar-
ma ygh öfwer oss. O gudz lamb
som borttagher werldennes syndher för-
barma sigh öfwer oss. O gudz
lamb som borttagher werldennes sinder
gif oss en fridh och wälsignelse.

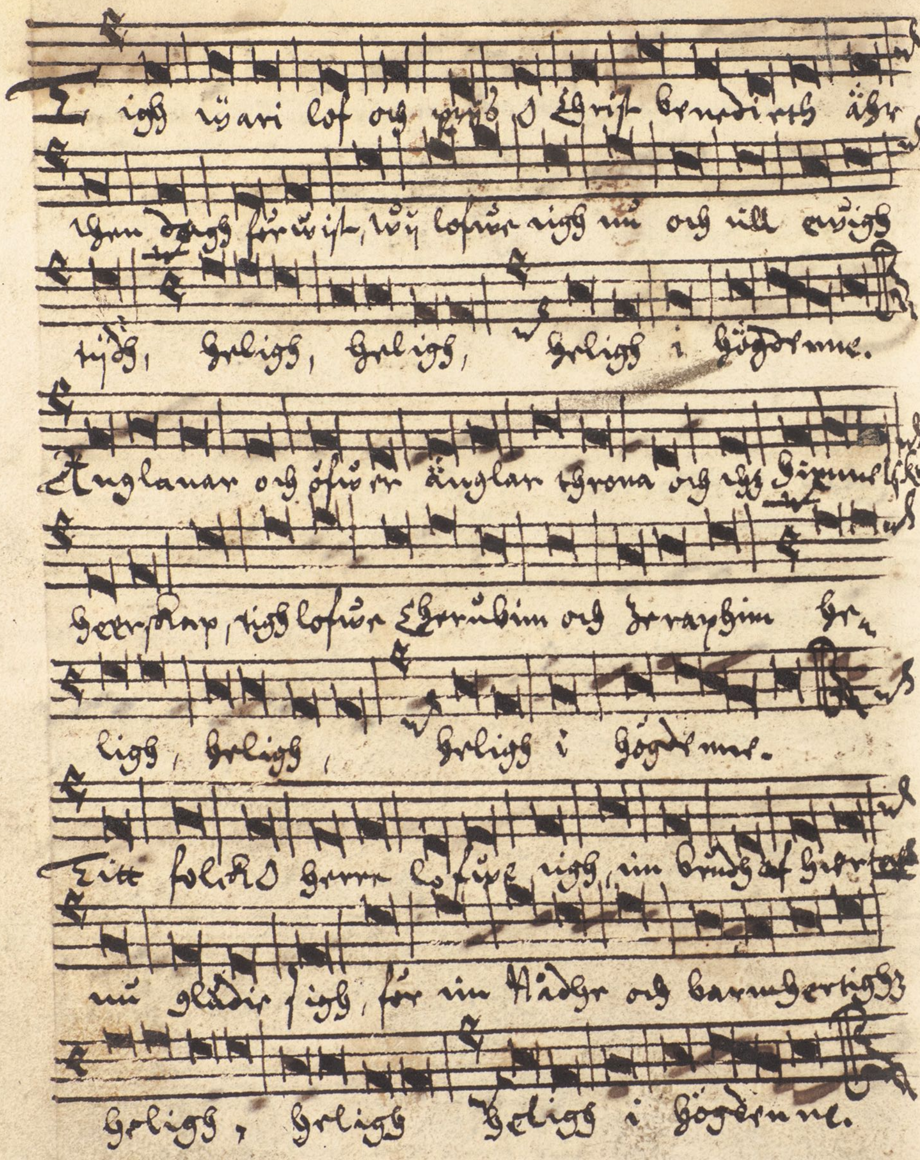
Tigh wari lof och pris ô Christ benedieth ähr
then dagh för wist, wij lofwe tigh nu och till ewigh
tijdh, heligh, heligh, heligh i högdenne.
Änglanar och öfwer änglar throna och the himmelska
herrskap, tigh lofwe Cherubim och Seraphim he-
ligh, heligh, heligh i högdenne.
Titt folck ô herre lofwe tigh, in brudh af hiertat
nu glädie sigh, för tin nådhe och barmhertigheet
heligh, heligh heligh i högdenne.

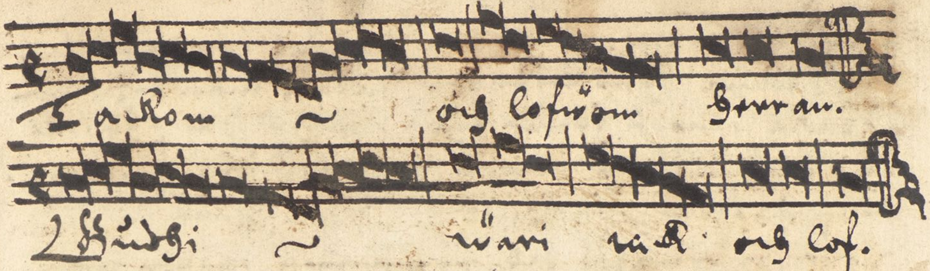

Huru handlas skal mz lööse Konor när the gå i Kyrckio effter barn.

Fromme Christne idher ähr witterlighit at thenna förestälte Person hafwer igenom dieffwulens ilskyndan och äggelse och sin förderffwadhe onda natures werck, emoot the förmaningar som henne och oss bör achta utaf gudz helgha ord, fallit uthi boleryds och okyskheet och genom olofligh beblandelse aflat och födt barn, och hafwer så förtörnat Gudh och förachtat hans helgha församling, woro hon för then skuld nu wärd både utaf gudh och hans helgha församling förskiutad och förkastad. Men effter hon hafwer låtit sigh förnimma, at hon här effter will sitt lefwerne förbettra, och sigh för sådana synd ille wara tagha, will man ther mz henne försökia mz thz hopp at hon skall sigh bettra

skal sigh bettra. Men om hon sigh här efter åter
mz sådana synd besmittar, nödgas man mz ijdhen
brüka emoot henne then macht som Christus
sin församling emoot obotferdigha syndare gif
wir hafwer Matth. 18. Men henne til åmin
nelse, warnagel och förmaning tagher man i
Idher alla til witne, om thz som hon här nu
ütlofwar och bekenner.

Quærit minister.

1. Bekenner tu at tu mz tin Okyskhet och bolerijd
synd hafwer gudh swårlighen förtörnat? Rx Jaa.
II. ångrar tu thz af hiertat? Rx Jaa.
Troor tu, III. bekenner tu at gudh then barmhertighe tigh thz
för Christi skuld förlåta wil? Rx Jaa.
IV. bedher tu at gudz församling then tu förtör
nat och förargat hafwer, at hon wille tigh för Chri
sti skuld tilgifwa? Rx Jaa.
V. Lofwar tu här efter, mz alla flijt, wilia tagha
tigh til wara för sådana synder, bettra titt lefwe
ne, elska gerna, hördha och göra gudz ordh, bidia g
om then helghe Andes bijstånd och regering, t
moot diefwulens, werldennes och titt ondaktigh
anfechtning och frestelse? Rx Jaa.
Ther til hielpe tigh gudh alzmechtigh.

Låter oss bidia.

O alzmechtighe ewighe gudh, efter thz diefwulen ha
så f

så fått regera och rådha mz thenna menniskian at
hon är kommen uthi een så groof synd, och nu ther
til kommen ähr genom tina nådh, at hon samma
sin synd bekenner, ångrar och för Christi skuld
förlåtelse begärar. Thå bidie wij tigh o Herre
at tu henne icke förkastar, efter som hon förtient
hafwer, uthan til nådhen uptagher, för samma
tins kära Sons Jesu Christi skuld, genom tina
stora och omäteligha barmhertighet, gif henne then
helgha anda som werckar i hennes hierta och lef-
werne een rättsinnigh bettring, upplyser och regerar
henne at hon här efter må tagha sigh til wara,
för alla synder, wachta sigh för säkerhet och tilfelle
til synd, kempa emoot dieffwulen, sitt onda kiött
och thenna onda werldennes äggelse och onda exem-
pel, och them öfwerwinna, och lefwa så i helighet
och gudhsfruchtighet för tigh i alla sina lijfzdagar,
och sedhan sampt mz oss alla i ewighet blifwa titt
barn och arfwinge och Jesu Christi medharfwinge
genom samma tin Son Jesum Christum wår
Herra. Amen.

Een förmaning til församblingen om them som ryggia troo-lofwan.

Wij wethe at Echtenskapet är een synnerlig gudz
ordning genom then helgha trefaldighetz synner
ligha rådh och wijsheet stichtat, på thz at man skal
wetha at gudh är een kysk gudh, at menniskio
slechte må ärligh och kyskeligh blifwa förmerat
utaf hwilket gudh sin församling kallar, hwil
ken hoos honom saligheten besittia skal, thz är en
hemlighet som afmålar och tilkenna gifwer th
förbund och then kärleek som är emillan then
himmelska brudgumman Christum och hans brud
som ähr hans helgha församling.

Thenna gudz ordning anfechtar dieffwulen vthi
monga motto, på thz han må göra gudhi som st
taren förtreet och waan ähra, och förhindra o
til intz göra thz godha som ther igenom ibland
menniskio slechtet warder vprettat. Therför
legger han sigh heftigha ther emoot, bådhe n
thz skal begynnas, sedhan thz är begynt, så och
när thz är fulbordat. Så kommer han mo
ga till at lefwa heller vthi horerij, än begifwa
sigh till echtenskapet, Een part vpwecker han ti
at wilia beblanda sigh i förbudna ledger, som

ligom

ligom drifwer han till motwillia och wrånghet,
emoot them som the hafwa bygt echtenskapet mz,
een part kommer han till at bryta sitt echtenskap
genom hoor och annan olofligh handel, alt thetta
är dieffwulens werck såsom schriften nogsampt
gifwer tilkenna.
Så hafwer och dieffwulen, thz gudh bättre, wthi
thenna församling, fått rådha mz itt paar ungt
folck N.N. N.N. hwilka hafwa warit lagliga
troolofwat, på them hafwer han så borttagit
hiertat, at the icke hafwa kunnat bruckas
genom godha förmaningar, hwarken them iagh
theras kyrckioherrder, heller the ährewyrdighe
herrar wthi Capitelet offta och mz stoor nijt till
them giordt hafwa, uthan the ähr styfwe wthi
sitt sinne, och willia bryta thz band som emillan
them lagligha bundit war. Therföre för the=
ras hiertans hårdhz skull moste the blifwa ifrå
hwar annan skilde, doch så at the, förwthan
annat straf som them ähr pålagt, moste nu
så här för kyrckio dörren, och skämmas för gudh
och gudz församling, therför at the så lättfer=
digh hafwa handlat mz gudz ordning, echten=
skapet, och missbrukat herrans namn,
hwilket wardt åkallat till theras echten=
skaps stadfestelse, när the troolofwadhe woro.

Dhär thz fa

Och är thz fara wärdt om the hafwa noghot til a
förwänta noghon wälsignelse när the til annat
echtenskap sigh begifwa. Sömmerligh boot och
bättring giörs them behof om the nogon wälsig-
nelse bekomma skola. Men idher fromme Chris-
ne wärda the för ögonen stelte till ett Exempel
och till een förskreckelse, at ij ikke lära så dis-
wälen idher förföra, til at så lättferdeligh spela
mz echtenskapet, Uthan, at när i achta begynna ec-
tenskapet, bidhia gudh om itt godt rådh, brucka godh
och gudhfruchtigha menniskior som idher kunne rå
föra till thz bästa, Och så mz tijdigt betänckiande, t
gha idher thz före, mz hwilket i wällen uthan lättf
digheet handla: Och när som i åhren laglighen ko
ne till trolofning efter wår kyrckio ordning, at
ij tå aldrig tenckir till at trädha ther ifrå, heller
ryggia idher ord, som thesse personer giordt hafwa
uthan till at undwijka gudz straff och all orädho,
fara ther strax efter fort mz genom kyrckiones Cere
monier, och sedhan uthi echtenskapet gudhfrucht
lighen lefwa, ährligit och wäll uthi alla idhra
lijfzdaghar. Ther till hielpe oss alla gudh fa
dher Son och then helghe ande. Amen.

Formula publicæ pœnitentiæ & absolutionis.

När een uppenbar syndare låter sin Kyrc-
cKioherdes förmaning gå sigh till hiertat
och åstundar aflösning, syndernas förlåtelse,
och herrans Natvard, såsom och allmenne-
ligh bedher om förlijkning mz gudz för-
samling, skal han som een sanabilis
och botfärdigh syndare mz then store
Excommunication förskonat blifwa.
Doch til at afskaffa then uppenbare
förargelse som han gifwit hafr, skal
han och wara plichtigh, at undergå,
uppenbarligh Absolution och skriftermål,
på thz, at såsom hans grofwe missgärning ähr
allom kunnogh, må och så hans bettring
gudz församling witterlighit blifwa.
Therförr skal skriftefadhren på een sön-
dagh, ställa honom på knä fram för för-
samling och handla mz honom på thetta
efterföliande sätt.
Käre wenner i Christo thz ähr gudz thens
allmächtigstes

HS / A

aldrahögstes alfwarlighe befalning och wilia
i hans helige huus som ähr then Christeligha
kian, genom thet helgha Predikoambetzens
narr, skole alle förargeligha och grofwe
gärningar blifwa alfwarlighen och oppenb
straffat, och obotferdighe hårdnackade
dare för theras bedrefne synder, skole wa
uthur gudz församblingh uteslutne, på th
af hiertat the, och andra medh them, motte lära kenn
gudz förskreckelighe wredhe och doom
synderne, Och derföre uthan nogon fördrö
medhan nådhennes tijdh ähr, omwenda s
till gudh, på thet the motte bekomma gudz
dhe och syndernas förlåtelse, Och icke wa
ewinnerlighen fördömdha och förtappadh
såsom herren sielf sägher Ezech. 33. & 18.
sant som iagh lefwer, iagh hafwer icke
til then ogudhachtighas dödh, uthan at
omwender sigh och lefwer. Item Zach. 1.
Vender idher till migh sägher herren Zebaoth
wil iagh och wenda migh till idher.
Dan mildt och barmhertigt hierta emoot
ferd

ferdigha syndare, som åter omwända sigh til
honom, hafer gudh af werldennes begynnelse,
uti Adam och Eva, Aron, dawidh, Manasse,
Maria Magdalena, den förloradhe sonen,
Petro, Paulo, röfwaren på korset och andra
nogsammeligha bewijsat. Och derföre gudz
ordz tienare uppålagt, at the icke allenast
obotferdighe och hårdnackadhe syndare, medh
bindenyklarnes kraft, skole behålla i
synderne, uthan och afflösa och frijsäya bot-
ferdigha syndare ifrån gudz wredhe och then
ewigha fördömelsen. Då ähr idher
nu witterlighit at thenna, närwarande
Persoon N. medh sin skreckeligha syndh N.
genom then onde fiendens tilskyndan,
och sin kiötzlighe förderfwadhe Naturs äg-
gelse, nu i een long tijdh gudz försam-
ling swårlighen hafwer förargat, och
ther medh uppwäckt emoot sigh och thenna
wår församling, gudz wredhe, straf och
plågor. Men efter han, tå han
efter Christi befalning af migh såsom hans
siälasöriare, och

nu thenna och andra ina synder, ther vthi
lengr obootferdeligen hafuer lefwat, gud
then aldrahögste swårlighen förtörnat, th
na Christeligha församblingen höghlighe
förarghat, och itt samwett ilumerligh
beswärat hafr? Reus Jaa.

Ähr thetta igh altsammans af hiertat ledt
Reus Jaa.

Begärar nu för samma ina bedrifna m
gärningar förlåtelse af gudh then alzm
ighste för Jesu Christi skuld, och ther u
nu then uppenbar aflößning af migh,
som een Christi tienare vthi gudz stadh?
Swaar: Jaa.

Beder nu och thenna Christeligha försambl
hwilken nu förarghat hafuer, at hon wi
för Christi skuld förlåta igh sådan föra
se? Swar. Jaa.

Lofwar nu gudh och then Christeligha försa
ling, at nu effter thenna daghen, wil igh
then helgha andes tilhielp, fliteligheen wa
igh för thenna och andra sådana synder o
förargelser, och föra itt bootfärdigt och C
steligit

heligheet lefwerne? Swar. Jaa.

Sedhan säyer Skriftefadhren till then botferdigha syndaren.

N. Käre brodher /: eller syster :/ i Herranom Christo, efter tu nu in för gudh och hans helgha församling, uppenbarligha hafwer betyghat tin hiertans ångest för tina begångna synder och grofwa misgärningar, Och wij här af kunne förnimma, at tu swåra fall, synd och förargelse, ångrar tigh hierteligen, Och tu begärar af gudhi nådhe och förlåtelse, hwilken af blotta nådhe och barmhertigheet genom Jesum Christum wår frelsare uthi sitt Euangelio fadherligha hafwer lofwat Matth. 18. hwar twå eller tree af idher komma öfwerens på iordenne, hwadh ting thet helst kan wara som the bidhia om, skal them thet wedherfaras af minom fadher som är i himmelen. Ty hwar twå eller tree äre försambladhe i mitt nampn, ther äre iagh mitt ibland them. Och ther til nu nådheligen tilsagdt at hwadh efter hans befalning wår=

falning wärder löst på iordenne, thz skal
wara löst i himmelen. Derföre oc iag
såsom een tilfördnat Christi tienare säg
igh här uppå uthi gudz stadh oc på han
wägna: war widh godh tröst min son (: m
Dotter :) tina synder äro igh förlåtna,
tagher igh nu åter igen till een lidamo
uthi Jesu Christi andeligha lekamen, hw
ken är hans heligha församling, ther
från tu igh sielf, genom tin synd oc för
gelse afsöndrat hafwer, at tu här efter
i samma lekamen skal wara i planta
i Nampn fadhers oc sons oc then heligh
andes Amen.

Ther efter talar schriftfadheren wt
folcket som tilstädes äre på thetta
efterföliande sätt.

Kiäre Christi wenner, iagh förmanar idh
alla, at i sampt mz migh wele tacka
then aldrahögste af alt hierta för them
stora wälgärning, at han genom sit
helgha predikoembete hafwer warit
krafftigh, uthi thenna wår medhbrodher
(: systr

Christus i hierta, och gifwit honom een rätt=
skaffens boot och bättring. Wij wilie
och flitelighen bidhia gudh för honom, at
han nådelighen wille behålla honom ständ=
achtigh uthi samma bootferdigheet. Ty efter
wår Herre Christus sielf säger Luc. 15.
at glädie warder för gudz änglar i him=
melen öfwer een syndare som sigh betrar.
At i thå af een Christeligh kärlek, hierte=
lighen wille idher frögda öfr eema wår
medbrodhers rättelse och betring. Jagh
wil och förmana idher alla på Jesu Christi
wägna, at i af alt hierta wille förlåta
honom thz han idher förargat hafr, och
här efter holla honom för een brodher,
och icke noghon tydh, honom thetta swåra
fallet, förwijta, utan thz alderles för=
giäta och låta förglömpt wara, Och
ther hoos mz, lära af hans Exempel
at ingen menniskia ähr, hwilken dief=
wulen, iu så snart som mz honom skedt
ähr, kan förföra och komma på fall,

hwar gudz gif=

hwar gudh genom sitt nådige beskydd och
skrem idher therföre icke bewarar, D
Derföre skole i see edher wäl fört efter A
postelens förmaning 1. Cor. 10. then s
står, han see till at han icke faller. D
at sådant lätteligh kan skee witnar
Skriften af Adams, Evæ, Davids, Petri
och andra heligkas merckelige fall. Der
et bewijser thenna wår uprettade brodhe
barmhertigheet och Christelige kärlek.
Jagh förmanar och idh kär brodher i Ch
sto, at ni här efter beflijtar idh om it
Christeligit lefwerne, och åkallar gud
daghligen med alsom största alfwar, at
genom sin helgha anda, wille bewara id
i en lydno och fruchtan, at hwadh ni nu
gudhi, uthi hans helighe församblings
waro, lofwat och tilsagdt hafwer, ma
warda troligen hållit, hwilcket wij
af alt hierta idh önska uthaf gudh fad
genom Jesum Christum med then heligh
andes hielp och bijstånd, må skee och

Therfar

dherfarad.

Sedhan skal skriftefadhern förmana hela församblingen falla på knää och samptligen af hiertat åter igen läsa fadher wår.

När alt detta uthrettat ähr skal han afflöse syndaren samptligen medh andra, som dher til beredde ähro, gå til herrans nattwärd.

Medh them som komma
i barn skadha kan
handlas således.

Efter thet fattighe menniskior äghr ko...
pa uthi stoor hiertans sorgh och bedröfw...
ärmbligha genom then olycko at i oförs...
det genom försumelse och oachtsamhet ä...
wållandes och kompne uthi idhars fattig...
barns dodh, Och ther igenom hafwe i u...
slecht thet lifw, som gudh sielf hafr u...
trudt, Och thet som gudh af sin milda g...
heet hafwer uprett, hafwen i uthslä...
thet. Therföre ähr nu gudh edher wred...
och onådigh, Och edhart samwett försk...
och bäfwande. *Recita Decalogum.*
Här af kunnen i wäl merckia, ickr ...
na hwadh gudh af oss fordrar och kräfw...
utan och emoot hwilket budh i syndat...
och emoot hwilket hafwen ärmbligha ...
emoot thet femte, ther han säyer: O...

skalt icke dräpa, Ty uthi[3] thetta[4] budhordet[5]
sätter gudh ett fridzbref ~~icke allenast~~ på then
oskyldom som oss ifrån afkommne äher, ~~uthan~~
~~[illegible] meer~~ [illegible] på wåra blodz förwanter och
slechtingar, daa synnerligh på wåra barn
och lijfzarfwingar. # Såsom thet och
äher emoot sielfwe wår eghen infödde natur
Ty the oförnufftighe och oskälighe Creatur
bära ju ungerne eller i sin mun sitt foster
och afföda ju sådana [illegible] och försich,
ighen at the them ingen skadha giöra till
sitt lijf, Myckit meer borde thet idher göra,
som gudh then till förstånd och wijsdom
gifwit hafwer. Icke kunnen i
heller edher ther medh ursaka Som i
säijen I Thet war så ödhe? Ty
gudh sielf then till ursakar och säger: Psal. 5.
Jagh äher icke then gudh hwilkom ett
ogudhachtigt wäsende behaghar, uthan
nu äst sielf orsaken. Hafwer ock för then
skull uthi femptte budhordet förbudhit dräpa.

Exod. 20. ego fortis zelotes, visitans patrum.

1. Pet. 5. adversarius v[este]r circuit ut leo

Hwar utaf hafr sigh nu thetta onda föro[...]
så ökat? Thet hafwa twenne mo[...]
först och öfwer synder kommit utwägh[...]
Satanas mz sin falska list och fremp[...]
hafwer och fast myckit Gudh til, ty [...]
will gerna öfwertroa och will inthet giör[...]
hela menniskligh slecht, Och will th[...]
tider, ähr bönenes försummelse ingen ri[...]
orsack ther til, Ty så snart wij aflåt[...]
at bidia och gifwa oss til säkerhet blif[...]
Satanas mechtigh, såsom han blef öfr Job[...]
barn, at så snart the aflåto bidia och
gofwo sigh til säkerheet (the drillo gästebudh) thet hetter w[...]
pynta gästebudh och sopa rent för Satan[...]
kom Satan mz stormwädher och stötte p[...]
hwuset så at thet föll omkull och slogh [...]
barnen ihiel. Men när wij e[...]
rycht löfte och befalning (Psalm. 50. å[...]
ka migh i nödennes tydh, så will iagh h[...]
uth, :) Gudh troligen och innerligen [...]
alt wårt hierta bidie om beskydning[...]
uthsender han sina englar som oss kär[...]

Psal. 34. Gudz Englar läghra sigh omkringh.

på händerne, och ähr my flijt bewara, at Psal. 91.
wij intet hafwe behoof til förskreckias för
then skyggiert som faar om natten, eij heller
för the skott som flygha om klaara dagen.
Hadhen ock i thetta my flijt efterkom-
mit, hadhe wäl thetta edart barn kom-
mit til moghen ålder, Och my gudz nådige
tillhielp blifwit gudhi een utkorat redz-
skap, til at förfordra och förfremma
gudz prijs och ähro, Och i så motto,
tiena bådhe gudhi och sinom nästa til
godho. Nu efterty at thetta hafwer ~~i tim~~ förhin,
drat ~~Critur~~. ~~Ostid.~~ frågar Jagh T. Om i nu
~~Effter~~ i nu ähr wållande til edert barns
dödh, effterthen i tå edher thetta giordt hafwa.
R. Item Jaa.
Tyckes edhe och eder ditt hiertat illa
wara at i så hafwen syndat och såledhes
brutit emot gudz helygha budh och lagh.
R. fateor Jaa
Psal. 6. 51. Psal. 42. Matth. 26. Luc. 22.
Thet hafr och David, Manasses, Petrus,
Publicanus, Magdalena peccatrix och andre giordt.
Luc. 18. Joh. 12.

Ty Manasses bekänner sina synder wara f…
än sanden i haafwet. J skola medh o…
~~wij~~ J bekänna och begråta ~~wåra~~ edra synder mz K…
nung David och säija, Jagh ähr icke w…
upplyffta min ögon til himmelen, Ty …
Psal. 38. na synder gå öfwer mitt hufwud, såsom …
ren tung börda ähro the migh wordna fö…
swåra. förbarma tigh gudh öfwer migh ef…
Psal. 51. tina godhet, och afplana min synd efter …
na stora barmhertigheet. Gack icke i …
rätta mz tin tienare. *Historiam de aegro…*
studioso addite.

Lectio.

Hwar af wetst tu at gudh wil wara ig…
nådigh och förlåta igh tina synder?

Af wår Christeligha troos articel, som s…
lydher: iagh troor syndernas förlåtels…
item af Christi kallelse Matth. 11. Komm…
til migh alle som arbeten och ähren be…
tungadhe, iagh wil wedherquäckia edher …
och i skolen finna roo til edra siäl…
Matth. 9. Jagh ähr icke kommen at kalla the r…

ferdigha vthan syndare til bättring
Item af gudz barmhertigheet wet iagh
och, at han wil förlåta migh mina syn-
der, Ty han sägher Esa. 1. Om idna syn-
der woro blodhrödha så skola the warda
snöhwijta, Om the än woro såsom een
rosenfergha, så skola the doch warda
hwijta såsom een vld. Jaa ther
til hafwer wij monga Exempel, i thet
gudh hafwer monga stora och grofwa
syndare til nådher taghit, såsom Sancte
Pädher, S. Påwel, Maria Magdalena,

Estio.

Wilie i nå för then skul här efter
afstå idher synderne, Och beflita idher
om, at i kunnen tiena Herranom idrom
gudh här efter, vthi helighet och rätt-
ferdigheet vthan fruchtan, i alla idra
lijfsdaghar. Rtent Jaa.
Gudh gifwe idher ther til sin helighe

andres nådhe at i thetta giöra kunnen.
Nämbligha wijssligha wandra, alldh
bidia at i icke fallen vthi frestelse, v
fly syndernar såsom för een förgifwigh h
orm. Andre säker och oachtsam
ma menniskior förmanar iagh at the
wagha sigh ikwara af thesse skadhe
och fall, Ty kommen i hugh thet wå
kär herre och frelserman Christus Jesu
sägher Luc. 13. Thesse häär ähr icke
syndarr öfwer alla syndarr, at gud
hafwer så straffadhem, vthan om
i ock icke idher om wänden skola i o
så straffadhe warda.

Efter thet iagh nu förnimmer idh
hiertans sorgh, at i ångre och tyck
illa wara at i så hafwen syndat
så illa idher förserdt, Ty ther ho
at i bidir och begära nådher af gud
Ty troon och så gudhi om nådhe, D
nu willia wij gudz nådighet ...
här efter wachta idher för sådana

och andre Syndefall. Will iagh som een
owärdigh tienare, af then fullmacht och
befalning som migh af gudi gifwin ähr
tillsäija eder gudz nådh och wänskap
Synderna förlåtelse och thet ewigha lijfwet
i nampn gudz fadhers och sons och thens
helighe andes.

Sedhan skal skriftfadhren förma-
na hela församblingen falla på
knää och samptligen af hiertat
läsa fadher wår

En daler til hospitalet.

Gåår i fridh och synder icke här efter
at eder icke wederfare något wärre.

Huru lysas skal för them som wilia gifwa sigh i ächteskap.

N. och N. hafwa achtat i gudz the[ns] helgha trefaldigheetz nampn byggia Echte[n]skap tilhopa, och begära ther til godha menniskiors förböön, at thz må wara gu[d] teckt, och sker them til lycko och salig[het], Men om noghor ähr, som här[...] wet hafwer noghra insagho, eller wi[...] noghor hinder wara på färde, han tal[e] ther om i tydh eller hafwe sedan förd[...] gudh gifwe them sina nådh.

När nogre ähr tilförne
laghligen feste skola
icke festas på nytt
uthan hafwa til
them thenna för,
maning för
Kyrckio
dörrn.

Effter thet i nu ähren genom laghligh
festning

festning kommer i thenna Christeligha
Och loffligha stadgan, som är ächtenska=
pet, så wachter uppå hwadh idher är,
förre sagdt ähr, Nembligha, att i sko-
len lefwa tilhopa i gudz fruchtan,
i Christeligha tucht och ährligheet,
medh sedh och sinne, sämio och kärleek,
undragandes hwar medh androm, see
genom finger hwar medh androm,
Och lydha tilsammans troligha, så
wäl motgång som medhgång, efter
som thenne stadgan thet kräfwer, och
gudz godhe och behageligha wilie thet
uthsägher, uppå thet idher skal skee
lycka och saligheet, och gudh som idher
hafwer låtit sammankomma, skal
altidh wara idher nådheligh och för-
barma sigh öfwer idher, så offta
som i honom uthi idher åliggiande
nödh och trångmåll åkalle &c.

HS / A

hält hän ofgierdh så mänligh händh i dhetta dagar tij
ingen äre åsi [illegible] rätt [illegible] ofrördh stämme

[illegible] war han ofte i [illegible] [illegible] helgat
[illegible] [illegible] [illegible] til [illegible] i [illegible]

Så wilie wij och af mun och hiertta bere-
färdigt bidia gudh i himmelen gifua
then gode lyckan och wälsignelsen til
Rijksdaghen, som nu vthi Stockholm för
hafues, at H. K. M.t och hela Swerri
gis Rijkes Ständer ther nu the Rådsl
vptinne, och af them sådana beslöte
som wore wårom gudh til prijs, hans
heel oss församblingh til gödo, och hel
rijket i och ther allom oss til lenglig
nytto gagn och bästa. Som och a
gudh wille alla them och serdeles af
thenna Stadhenom yde förreste wij
helso och sundhz krafftra, och then lyck
lijs nu godha tiender til sina hem
komst nådeligen gifua vnna och
förläna.

Formula Precationis.

1. de Rege & Regina.

2. För hans K. M:ts höghbetroddde Män
och Commissarier, som stadde äro på fridz
tractation emillan H. K. M:t och thes
fiender, at gudh then aldrahögste wille
them, medh helso och sundhet nådheligen
bewara, och gifwa lycka och wälsig-
nelse til theras arbete och företagande,
at thet långlighe krigheet motte kom-
ma til een godh ända, och een oförä-
nderligh, stadigh och önryckande fridh
och enigheet emillan thesse loflighe
Konunge Ryken åter igen warda
uprättat: Ther til gudh then aldra-
högste som örligs stillar i hela
werldenne, sin gudhdomlighe nådh,
hielp och bijstånds nådeligen
gifwe och förläne.

3. För H. K. M:t krigsfolck, vt in 1. form.

4. Emoot alle hemligha stemplingar
5. För Cronones och Rijksens Bergbruk
6. Om een Nödtorfftigh wäderleek at
gudh wille henom gifwa och förlåna
effter som åhrsens nödh fordrar och
kräfwer, och bewara frukterna på jor-
derne ifrå alt thet henne skal skad-
deligit wara.
7. Ingenelom och så bidia gudh, at han
nådeligen wille bewara och uppe-
hålla kyrkior och scholar uthi wårt
kiära fädernes landh: Och: synner-
ligen at thenne loflige Academia

förbön för Konungen.

Efter Konungh Matt, wår allernådigste
herre och Konungh medh Rijkzens Krijgz=
macht äär vthdragen emoot Rijkzens
fiender at förswara Swerigis grentzer
ifrån alt fiendtligit öfwerwåld skada
och förderf. Derföre wele wij gudh den
aldrahögste hierteligen och innerligen
bidia, at han gudhdomlighe May:tt wille
wara medh i följe, och giöra hans K. May:tt
hielp och bistånd, gifwa godha och helso=
samma rådh och anslagh, förläna lycka se=
gher och framgångh, och bewara K.
M. medh thet hela lofflighe medhfölie
ifrån all skadha och faarligheet hemli=
gen och oppenbarligen, på thet wij
samptlighen innan Rijkzens grentzor
måghe vthi rolighet förswarat blifwa,
och innerligen bekomma een Christeligh
trygg och säker friid och rooligh. Der
till gudh then aldrahögste sin gudhdomlig
nådh hielp och wälsignelse, nådeligen

I Ther hi wåra förböner wårom wij ock innerligen bidia, at gudh then aldrahögste Nådeligen wille bewara kyrckior och scholer uthi wårt kära fädernesland, Och i synnerheet thenne lofligh Academia motte blifwa widh macht hållen, på thet landzens ungdom må blifwa uptuchtat, uthi then reena Evangeliske läran Och alle lofligha Boskligha Konster.

2. Emoot alle hemligha stemplingar som kunne förtaghas emoot h. K. Mt. och wårt kära fädernesland, at gudh wille them nådeligen förhindra och uppenbara.

3. för Konungs Maytts krigsfolck som stadde äre widh Rijkzens grenser, at gudh wille them för all skadda och farligheet, nådeligen beskydda och bewara.

4. för rijkzens skeppsflotta ehwar han kunne stadder wara, at gudh wille honom nådeligen beskydda och bewara.

5. för Cronones Bergsbruck, at gudh wille them rijkeligen wälsigna rijkzens ... armentet till bystånds.

6. Om nödhtorfftigh wäderleek, at gudh nådhelighen wille ahn förläna, effter som åhrsens nydh fordrar och kräfwer.

7. För sädhen på jorden, at gudh nådheligen wille henne bewara ifrå alt thet henne skadheligit wara kan, och låta henne i sinom tijdh uthwäxa och fruchtsam blifwa.

Alia Formula precationis.

1. Uthi wåra böner wilom wij i synnerhet, innerligen och utaf alt hierta, bidia gudh den Aldrahögste för wår regerande herre och Konungh, sin elskelige kiäre hustru, Swerriges Rijkes Drottningh, och hela deras Kongliga huset, at gudh nådeligen wille förläna H. K. M:tt itt långt lijf, och itt roligit, fridhsampt och långwarigt Regemente, giöra H. K. M:t hielp och bijstånd i sitt höga kald och embete, gifwa honom lycka och seger emot alla sina fiender, och beskiärma H. K. M:t [illegible] landh och folck ifrån skadha och farligheet, henligen och [illegible]ligen: At wij sampt wåre Barn [illegible] milde regeringh, länge och i [illegible]

HS / A521a -

mista och behålla måge, och under H. K. Mtz
beskerm, hafwa fredh och säkerheet.

2. För H. K. Mtz högbetrodde Män och Krigsöfwerster, sampt nu hela Krigzmachten til land och watn, at gudh wille dem, för all skadha och farligheet, beschydda och bewara, Och gifwa them lycka och framgångh, uthi deras Christelighe företagande och anslag.

3. För Rijkzens Birgzslotta, som uthi [illegible] är, til Rijkzens förswar, at Gudh henom för al olycka och skadha, nådeligen wille bewara.

4. Emot alla hemlighe stempningar, som kunne förrnaghas emot H. K. Mt och wårt kiäre fädernes landh, at gudh wille dem uppenbara, förhindra och til intet giöra.

5. För Cronones Bergzbruuk, at gudh wille them rijkeligen wälsigna, Rikiet och Regementet til bestånds.

6. Om een nödtorfftigh wäderlek, at gudh wille henom gifwa och förläna, och bewara oss ifrån frost, tiorck, haghel och allehanda owäder.

7. För fruchtene på jorderne, at gudh wille them bewahra, ifrån alt thet henne skadeligit [illegible]ra kan, och låta henne tilwäxa, förökas [illegible] tillwäxt sam bliftua.

[illegible]plan och så bidia gudh han wille [wi]lle bewara och upphålla Kyrckior och Skolor

HS / A521a -

HS / A521a -

HS / A521a -

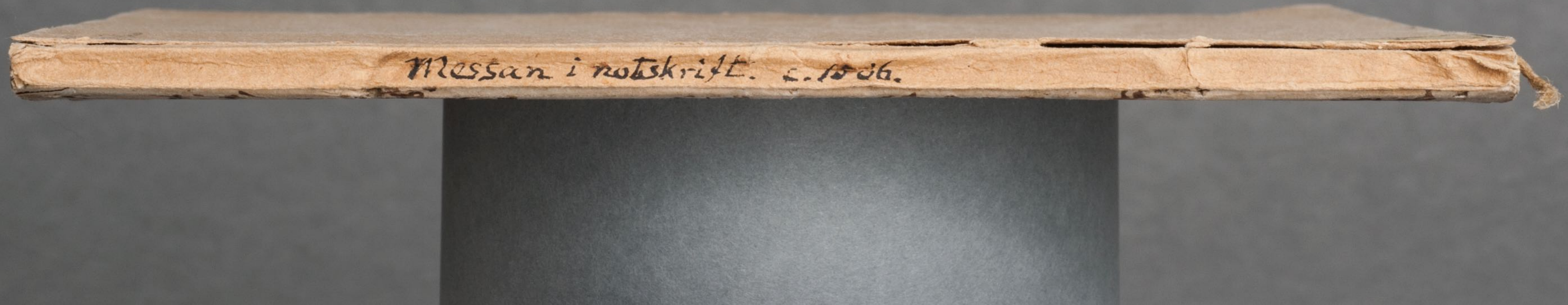

A. 521 a.
Riks-Bibliotheket.
STOCKHOLM.
Handskrifter.
Teologi
Kyrkobruk
N:o